

MLDC/FYJC/BK & A/C'S/ANNUAL EXAM/26/03/2025

Duration : 3hrs 80 Marks

Q1 A) Give one word /phrase/term (05)

- 1) A brief explanation for the journal entry.
- 2) Right hand side of an account.
- 3) A form which is filled for depositing cash or cheque into bank account.
- 4) An excess of assets over liabilities.
- 5) The error which affects the agreement of Trial Balance.

Q1 B) State whether the following statements are True or False (05)

- 1) Bank Overdraft is an asset of the business.
- 2) Every Debit has same and equal amount of Credit.
- 3) Drawings made by proprietor increase his capital
- 4) Balance of Depreciation account is transfer to Profit & Loss Account.
- 5) Every item of Trial Balance has only one effect.

Q1 C) Find the odd one (05)

- 1) Rent A/C, Salary A/C, Insurance A/C, Plant & Machinery A/C
- 2) Furniture A/C, Machinery A/C, Land & Building A/C, Cash A/C
- 3) Creditor A/C, Debtor A/C, Bills Payable A/C, Bank Overdraft A/C
- 4) State Bank of India A/C, Amar & Co A/C., Advance Rent A/C, Goodwill A/C
- 5) Bank A/C, Debtors A/C, Bills Receivable A/C, Bank Loan A/C

Q1D) Select the correct option & rewrite the statement. (05)

- 1)means reputation of business valued in terms of money.

a) Trademark b) Asset c) Patent d) Goodwill

- 2) Prepaid Expense isAccount.

a) Personal b) Real c) Nominal d) Income

- 3) Debtors account shows balance.

a) Real b) Negative c) Debit d) Credit

- 4) All Direct expenses are transferred toaccount.

a) Profit & Loss b) Expenses c) Trading d) Cash .

- 5) Suspense Account is opened whendoes not tally.

a) Balance sheet b) Trading A/C c) Profit & Loss A/C d) Trial balance

Q2) A) Journalised the following transactions in the books of Aakash for the month of February 2025. (10)

Feb 1 : Aakash started business with Cash Rs.100000, Bank Balance Rs.150000 & Machinery Rs.75000.

Feb 7 : Goods sold to Avani Rs.40000 at 10% T.D & 10% C.D and received 50% of the Amount by cheque.

Feb 15 : Purchased Laptop from IBM Company worth Rs.50000 at 18% GST & amount Paid by cheque.

Feb 23: Goods worth Rs. 5000 have lost by fire . Insurance company has accepted claim for Rs.3000 only.

Feb 28 : Goods withdrawn by Aakash Rs. 2750/- for personal use.

OR

Q2) B) In The Books of Pragati.Traders prepare following ledger accounts

(10)

Opening Balance as on 1st October 2024

Accounts	Dr Bal.(Rs.)	Accounts	Cr Bal(Rs.)
Purchases a/c	10000	Sales a/c	65000
Cash a/c	50000	Jayesh a/c	27500
Furniture a/c	20000		
Bank a/c	100000		

2024

Oct 1 : Goods purchased on cash basis Rs.7500/-.

Oct 3 : Cash sales Rs.10000/- @10% T.D.

Oct 9 : Purchased Furniture from Amarsons Bros. for Rs.37000/- & paid by cheque.

Oct 20 : Paid to Jayesh Rs.27000/- by cheque in full & final settlement of his account.

Oct 25 : Cash deposited into bank Rs.40000/-

Q3) A) Prepare two column Cash Book of Neha Traders for the month ended January 2019. (10)

Jan 1	Started business with cash	30000
Jan 4	Cash deposited into bank	12500
Jan 6	Cash purchases	3000
Jan 10	Purchased printer for office use	11000
Jan 15	Sold goods to Rakesh & co. and received a bearer cheque.	5000
Jan 20	Rakesh's cheque deposited into bank	
Jan 24	Paid carriage	150
Jan 25	Amount withdrawn from bank for personal use	1500
Jan 30	Paid Wages by cheque.	600

OR

Q3) B) Enter the following transactions in the books of Rajesh in Purchase Book Sales Book, Purchase Return Book, Sales Return Book for the month of, Oct 2021 (10)

Oct 1 Goods purchased from Parag Stores Rs.15000 , @ 10% Trade Discount.

Oct 3 Sold good to Prasad Traders for Rs.9000.

Oct 8 Veena sold goods of Rs 16000 to us @ 5% Trade Discount.

Oct 12 Send a Debit note to Parag Stores Rs.1500 (Gross)

Oct 16 Purchase goods of Rs.8500 from Priya and paid carriage Rs.150

Oct 21 Prasad returns goods of Rs.1350.

Oct 25 Purchased goods from Rohit stores Rs.12000 and sold the same to Hardik & Company at a profit of 20% on cost.

Q4) A) Prepare Bank Reconciliation Statement as on 31st December 2024. (08)

- 1) Debit balance as per Cash Book Rs.16000/-.
- 2) Direct deposit by our customer in our Bank Account Rs 8000/-
- 3) Cheque deposited into Bank Rs.10500/- but not credited by Bank.
- 4) Pass Book shows Debit entry for Bank Commission Rs.300/- not recorded in Cash Book.
- 5) As per our standing instructions Bank paid Telephone Bill Rs.650/- but not recorded in the Cash Book.
- 6) Cheque of Rs. 5000/- has been issued to our Creditors but not presented for payment till the end of the month.
- 7) Interest credited by Bank Rs.1200/- not recorded in Cash Book.

OR

Q4) B) Mr. Rakesh the petty cashier of RJ Associates received Rs.5000/- on 1st June 2024, from Head Cashier. Petty expenses for the month are as follows: (08)

Date	Particulars	Amount (Rs)
June 1	Postal stamps purchased	210
3	Files purchased	45
5	Speed post charges	198
8	Refreshment	450
10	Unloading charges	170
12	Auto Fare	154
14	Zerox charges	130
16	Advance given to peon Mr.Arun	1000
19	Cartage	65
20	Bus Fare	150
22	Tip to the watchmen	50
23	Taxi Fare	290
28	Plastic table purchased	350
29	Sale of old newspapers	80
30	Purchased stamp pad, paper& pencil	170
30	Gave gift to clerk omkar	251

Q5) A) Rectify the following errors from the books of M/S Das & Sons. (08)

1. Purchase of Machinery Rs. 20000/- omitted to record in the books of accounts.
2. Cash sales Rs.1200/-wrongly recorded as Rs 2100 .
3. Cash paid to Raju wrongly debited to Ramu's A/C. **Rs.3500/-**
4. Installation charges of Machinery Rs.1500/- wrongly debited to Sundry Expenses A/C
5. Credit purchase of goods from Amol Rs.5000 wrongly recorded in the Sales book.

OR

Q5) B) Mr. Manoj keeps his book under Single Entry System and gives the following Information. (08)

Particulars	31/03/2020	31/03/2021
Cash	9000	3000
Sundry Debtors	30000	45000
Stock	28500	30000
Plant & Machinery	60000	60000
Sundry Creditors	15000	18500
Bank Loan	4000	4000
Investment	10000	10000

Additional Information:

- 1) During the year 2020 -21 Mr. Manoj has introduced Rs.2000 as additional Capital.
- 2) He withdrew Rs.1000/- every month for his personal use.
- 3) Depreciation to be charged on Plant & Machinery @ 10% p.a.
- 4) Interest on Investment Rs.1000/-
- 5) Maintain R.D.D @ 5% on Sundry Debtor
- 6) Interest on Bank Loan charged @ 10% p.a.

Q6) Virat Traders ,Mumbai purchased a Machinery worth Rs. 4,00,000/- on 1st April 2021. (12)

On 1st July 2022 , the company purchased an additional Machinery for Rs. 80000/-

On 31st March 2024, company sold the Machine purchased on 1st July 2022 for Rs.50000/-

Company writes off depreciation at the rate of 10% on the original cost and the books of accounts are closed every year on 31st March.

Show Machinery A/C & Depreciation A/C for the year 2021-22 , 2022 – 23 & 2023 -24

Q7) From the following Trial Balance of Mansi Enterprise. Prepare Trading A/C & Profit & Loss A/C for the year ended 31st March 2024, and the Balance Sheet as on that date. (12)

Trial Balance as on 31st March 2024

Particulars	Debit Balance	Credit Balance
Salaries	24000	
Purchases	100000	
Rent (10 months)	5000	
Machinery	50000	
Opening stock	10000	
Sales		300000
Purchase Return		5000
Wages	17500	
Loose Tools	15000	
Advertisement	4500	
Sundry Debtors	74000	
Bad debts	8000	
Cash	60000	
Bank	95000	
Drawings	25000	
Freight Inward	2250	
Bills Receivable	12500	
Sales Return	20000	
Interest Received		11500
Capital		200000
R.D.D.		1500
Royalties on production	13750	
Bills Payable		3500
Sundry Creditors		15000
TOTAL	536500	536500

ADJUSTMENTS:

1. Closing Stock is valued at Cost Price Rs.40000/- & Market Price Rs.45000/-
2. Goods distributed as free samples Rs.6500/-
3. Depreciation charged on Machinery @10% p.a. & On Loose Tools @ 5% p.a.
4. Bad -Debts amounted to Rs.4000/- & ~~RDD~~ provided on Sundry Debtors. @5%

MLDC / FYJC / Ann / ECO / 28-3-25 / 2.00 to 5.00 / 80

Annual exam 2024-25

ECONOMIC

Time: 3 hours

Marks: 80

Q.1. (A) Choose the correct option:

(05)

i) Lionel Robbins views.....

- a) wants are unlimited.
- b) Means are limited
- c) Wants are gradable.
- d) Means are alternatives useful

Options:

- 1) All are correct.
- 2) All are incorrect
- 3) a,b,c.
- 4) Only 'd'

ii) Demographic features of India according to the 2011 census

- a) 2.4% of world area .
- b) 17.5% of world population .
- c) 121.02 crore population .
- d) Under populated .

Options:

- 1) All are correct
- 2) All are incorrect
- 3) a,b,c
- 4) Only "d"

iii) Partition values study

- a) divided data into the equal parts
- b) Study of Quartile
- c) Study of the Central tendency
- d) Study of the percentile only

Options:

- 1. All are correct
- 2. All are incorrect
- 3. a,b,c.
- 4. a,b.

IV) First five year plan.....

- a) 1951-56
- b) An agricultural plan
- c) Successful plan
- d) Pandit Jawaharlal Nehru (chairman)

Options

- 1. All are correct
- 2. All are incorrect
- 3. a,b,c.
- 4. Only d

V) L.P.G model.....

- a) started in 1991.
- b) Dr. Manmohan singh was Architect
- c) Capitalism movement
- d) Fully successful

- 1.All are correct
- 2.All are incorrect
- 3.a,b,c.
- 4.Only d

(B) Find the odd word out (05)

- i) Adam smith, David Ricardo, J.M. Keynes, J.S. Mill
- ii) Census1921,Census 2021,Census 2001, Census 2011
- iii) Agricultural credit – Short term, medium term, Long term, Productive Credit
- iv) New Economic Policy– liberalisation,privatisation, Demonetization, Globalisation
- v) High poverty Ratio– Chhattisgarh, Jharkhand, Bihar, Kerala

(C) Give economic terms: (05)

- i) It is a new framework for Five year policy.
- ii) A feeling of "Lack of satisfaction".
- iii) A worker whose marginal productivity is Zero.
- iv) Viha distributed equal salary to four workers.
- v) The unbreakable circle of poverty.

(D) Complete the correlation : (05)

- i) 1st Transition stage : Low growth of population :: 2nd Transition stage :
- ii) Institutional Sources : Regional Rural Banks :: ----- : Money Lenders.
- iii) Divisibility money : Smaller Denomination :: ----- : Essay to carry from one place to another.
- iv) Regulate the foreign exchange : FEMA :: Regulate security market : -----
- v) Rural poverty : 2400 calories :: Urban poverty : -----

Q.2. (A) Identify and explain the following concepts (any three) (06)

- i) Rudra got 91% marks in the Board exam in 2024.
- ii) Difference between Birth rate Death rate.
- iii) Company remains closed for a month due to repair work .
- iv) Selling public sector units to the private sector.
- v) Poverty that can be completely eradicated.

(B) Distinguish between (any three) (06)

- i) Quartiles and Percentiles.
- ii) Fertility rate and Mortality rate .
- iii) Absolute poverty and Relative poverty.
- iv) Rural unemployment and Urban unemployment.
- v) First Five Year plan and second five year plan.

Q.3. Answer the following (any THREE) (12)

- i) Explain the role of Human Resources In economic development.
- ii) Explain economic effects of Unemployment.
- iii) What are the main objectives of New economic policy 1991.
- iv) Explain any Four measures to eradicate poverty.
- v) Find out Q3 for the following data.

Marks	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	
No. of Students.	15	46	44	05	50	07	13	

Q.4. State with reasons whether you agree or disagree with the following statements (any THREE) (12)

- i) Economic development is possible without economic growth.

- ii) Birth rate is increasing in India.
- iii) Frictional unemployment is permanent by nature
- iv) Relative poverty is a universal problem.
- v) NEP1991 programme was fully successful in india.

Q.5. Study the following table, figure, passage and answer the questions given below it (any TWO) (08)

Investment in lakhs	0-10	10-20	20-30	30-40	40-50	50-60	60-70	70-80	80-90	90-100
No. of firms	10	15	05	22	08	02	01	05	07	05

- 1) Find out cumulative Frequency . 1
- 2) Find out mean investment of firms. 2
- 3) What is the N value of the above table? 1

ii) Poverty in India remains a major challenge despite overall reductions in the last several decades as its economy grows. According to an International Monetary Fund paper, extreme poverty is defined by the World Bank as living in US dollars 1.9 or less in purchasing power parity terms.

- 1) What is the long form of (IMF) ? 1
- 2) What is the long form of (PPP) ? 1
- 3) What is the currency Name of America? 1
- 4) What are the measure challenges before India ? 1

iii) Draw the Demographic transition graph. By using following information 4
 Stage 1st..High Birth rate and High Death rate
 Stage 2nd High Birth rate and Low death rate
 Stage 3rd Low Birth rate and Low Death rate.

Q.6. Answer in detail (any TWO) (16)

- i) Explain sources of Agricultural Credit in India.
- ii) Explain 'population Explosion' and causes of population explosion .
- iii) Explain the causes of unemployment in India.

SUB: ENGLISH	ANNUAL EXAMINATION 2025	80 MARKS	3 HRS
Instructions: - All questions are compulsory. There may be internal options. - Answers are to be written in complete sentences. One-word answers or incomplete sentences will not be given credit. - Figures/web-diagrams/charts/tables etc. should be drawn and presented completely with proper answers written as instructed. - Use of color pens/pencils etc. is strictly not allowed. (Only blue/black pens allowed.)			

SECTION I – PROSE

Reading for comprehension, Language Study, Summary, Note Making / Mind Mapping

Q. 1 (A) Read the extract and complete the activities given below:

16

If we wish to maintain democracy not merely in form, but also in fact, what must we do? The first thing in my judgment we must do is to hold fast to constitutional methods of achieving our social and economic objectives. When there was no way left for constitutional methods for achieving economic and social objectives, there was a great deal of justification for unconstitutional methods. But where constitutional methods are open, there can be no justification for these unconstitutional methods. These methods are nothing but the Grammar of Anarchy and the sooner they are abandoned, the better for us.

The second thing we must do is to observe the caution which John Stuart Mill has given to all who are interested in the maintenance of democracy, namely, not "to lay their liberties at the feet of even a great man, or to trust him with powers which enable him to subvert their institutions." There is nothing wrong in being grateful to great men who have rendered life-long services to the country. But there are limits to gratefulness. As has been well said by the Irish Patriot Daniel O'Connell, 'No man can be grateful at the cost of his honor, no woman can be grateful at the cost of her chastity and no nation can be grateful at the cost of its liberty.' This caution is far more necessary in the case of India than in the case of any other country, for in India, Bhakti or what may be called the path of devotion or hero-worship, plays a part in its politics unequalled in magnitude by the part it plays in the politics of any other country in the world. Bhakti in religion may be a road to the salvation of the soul. But in politics, Bhakti or hero-worship is a sure road to degradation and to eventual dictatorship. On the 26th of January 1950, we are going to enter into a life of contradictions. In politics we will have equality and in social and economic life we will have inequality.

A1. State whether the following sentences are True or False.

2

1. There is nothing wrong in being grateful to great men.
2. In politics, hero-worship leads to dictatorship.

A2. Complete the following:

2

1. To achieve our social and economic objectivities, we must hold fast to
2. A state of disorder due to the absence or non-recognition of controlling systems or constitutional methods for achieving economic and social objectives is called.....

A3. Dr. Babasaheb Ambedkar has cited the quote by John Stuart Mill in the passage, discuss the same. 2

A4. The author says, "This caution' is far more necessary in the case of India than in the case of any other country. Explain. 2

A5. Complete the following sentences the ways are instructed. 2

1. In politics we will have equality and in social and economic life we will have inequality. (Identify the tense)
2. No man can be grateful at the cost of his honor. (Identify modal auxiliary and state its function)

A6. Match the following words in column 'A' with their meaning in column 'B'. 2

Sr. N.	A	B
1	Subvert	a. Destroy
2	Render	b. Contribute something
3	Chastity	c. Worsening in quality
4	Degradation	d. Virtue
		e. Great admiration

(B) Grammar/Language Study (Non-textual) 4

1. We saw small bits of grass peeping through ... small cracks in ... concrete pavement. (Fill in the blanks with appropriate articles)
2. Business begins and ends with that simple precept. (Change the voice)
3. Tata Group launched the passenger car Tata Indica.
(Rewrite it beginning with 'The passenger car Tata Indica....')
4. I has picked the some of the lovely, tasty apple.
(Spot the error in the given sentence and rewrite the correct sentence.)

Q2 (A) Read the extract and complete the activities given below: 18

Dairy farming is a major livelihood followed by many households in rural areas. This includes rearing milk cattle - cows, buffaloes, goats and sheep. There is a shortage of milk in the country as consumption in both urban and rural areas has risen sharply.

Dairying is an important source of subsidiary income to marginal farmers and agricultural labours. They play a very important role in milk production of the country. In 1986 - 87, about 73 percent of rural households owned livestock. According to the National Sample Survey of 1993 - 94, livestock sector produces regular employment to about 9.8 million persons in principal status and 8.6 million in subsidiary status, which constitute about 5 percent of the total work force.

• The Manure from animals provides a good source of organic matter for improving soil fertility and crop yields. The gas obtained by processing dung is used

as a fuel for domestic purposes and also for running engines to draw water from wells. The surplus fodder and agricultural by - products are gainfully utilized for feeding the animals. Since agriculture is mostly seasonal, there is a possibility of finding employment throughout the year for many persons through dairy farming.

The milk processing industry is a small one. Only 10 percent of all the milk produced is delivered to some 400 dairy plants. A specific Indian phenomenon is the unorganized sector of milkmen and vendors, which handles around 65 - 70 percent of the national milk production. They collect milk from local producers and sell it in both urban and non - urban areas

Questions:

A1. What is the main theme of the extract? 2

A2. How is dairy farming beneficial for farmers besides getting milk? 2

A3. What information does the National Sample Survey of 1993 - 94 provide? 2

A4. How, according to you, can dairy farming improve the financial condition of farmers? 2

A5. Rewrite the following sentences in the ways instructed: 3

(i) The gobar gas obtained by processing dung is used as fuel.

(Rewrite the sentence beginning with 'People.....')

(ii) The consumption of milk in both urban and rural areas has risen sharply.

(Rewrite the sentence using the past perfect tense)

(iii) The milk processing industry is a small one. (Make is a complex sentence)

A6. Form the antonyms of the following words by adding prefixes. 1

(i) fertility x

(ii) possibility x

B. Summary Writing: 3

Write a summary of the above extract with the help of the following points and suggest a suitable title:

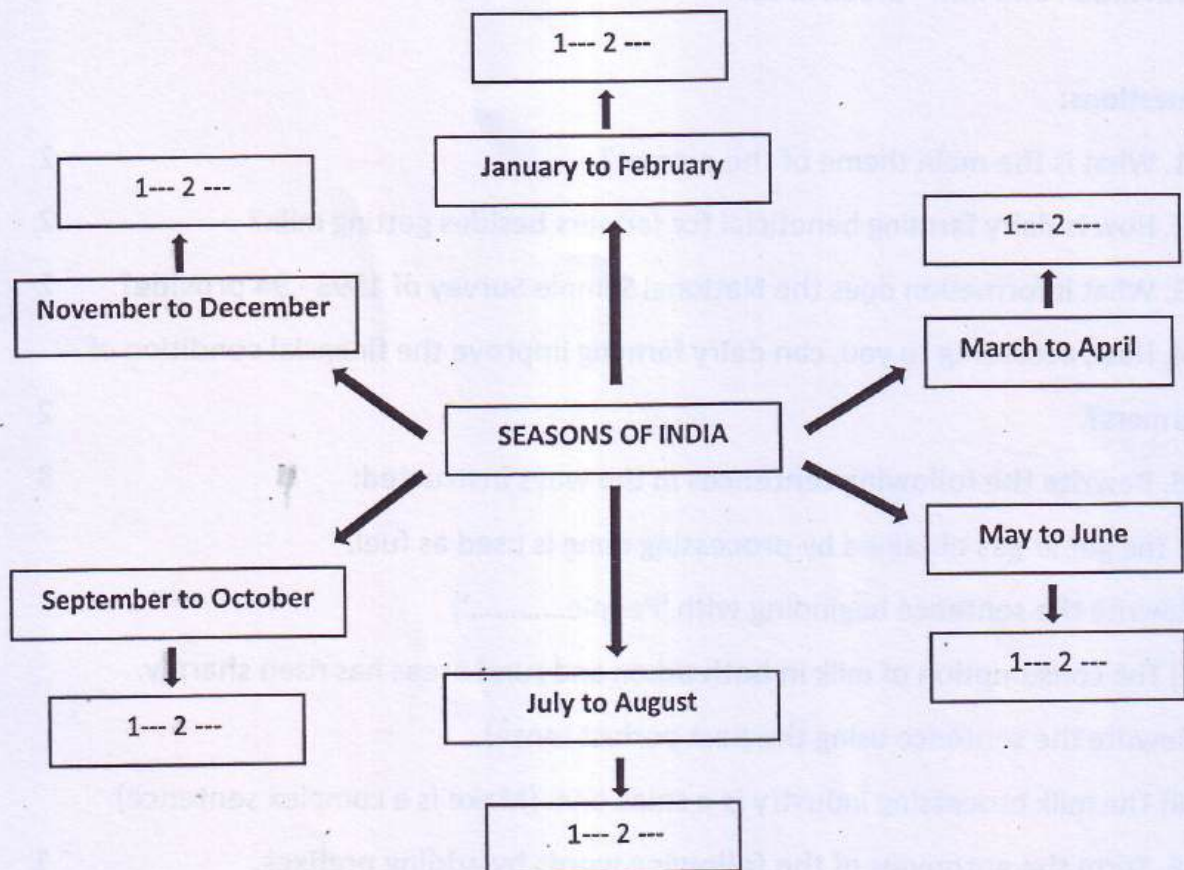
Dairy forming - major livelihood - income and employment source - uses of dung - uses of surplus fodder - role or unorganized sector.

(C) Mind Mapping:

3

Draw and complete the following mind mapping diagram with help of the clues provided in the brackets:

Clues: Pongal, Mahashivratri, Holi, Gudi Padwa, Akshay Tritiya, Vat Pournima, Guru Pournima, Nag Panchami, Ganesh Chaturdashi, Navaratri, Diwali, Christmas

SECTION II – POETRY & POETIC APPRECIATION

Q. 3 (A) Read the extract and complete the activities given below:

10

Sitting in a porchway cool,
 Sunlight, I see, dying fast,
 Twilight hastens on to rule.
 Working hours have well-nigh past.
 Shadows run across the lands:
 But a sower lingers still,
 Old, in rags, he patient stands.
 Looking on, I feel a thrill.
 Black and high, his silhouette
 Dominates the furrows deep!
 Now to sow the task is set.
 Soon shall come a time to reap.
 Marches he along the plain
 To and fro, and scatters wide
 From his hands the precious grain;
 Muse I, as I see him stride.
 Darkness deepens. Fades the light.
 Now his gestures to mine eyes
 Are august; and strange; his height
 Seems to touch the starry skies.

A1. Pick out any two lines from poem that depict imagery in them.

2

A2. Compose four poetic lines on 'Hard work'.

2

A3. What difficulties do Indian farmers face in India. Explain.

2

A4. Name and explain the following figures of speech.

2

'Seems to touch the starry skies'

A5. Match the following words in column 'A' with their meaning in column 'B'

2

Column 'A'	Column 'B'
1. varanda	A. august
2. hangs around	B. furrows
3. trench	C. porchway
4. noble	D. lingers
	E. muse

Q 3. B. Read the extract and write the appreciation of the given extract based on the following aspects.

4

They plan. They build. All spaces are gridded
Filled with permutations of possibilities.
The buildings are in alignment with the roads
which meet at desired points
linked by bridges all hang
in the grace of mathematics.
They build and will not stop.
Even the sea draws back
and the skies surrender.

They erase the flaws,
the blemishes of the past, knock off
useless blocks with dental dexterity.
All gaps are plugged
with gleaming gold.
The country wears perfect rows
of shining teeth.
Anaesthesia, amnesia, hypnosis.
They have the means.
They have it all so it will not hurt.
so history is new again.
The piling will not stop.
The drilling goes right through
the fossils of last century.

But my heart would not bleed
poetry. Not a single drop
to stain the blueprint
of our past's tomorrow.

- About the poem, poet and title
- Theme and its significance
- Poetic style, Language features / Poetic devices
- Inspiring message, values, morals reflected
- Your opinion about the poem.

SECTION III - WRITING SKILL

Q. 4. Complete the following activities as per the instructions given below. 16

(A) - Attempt any ONE of the following. 4

Letter Writing:

1. Write a letter to the Editor, Maharashtra Times, Kolhapur, expressing the problem of garbage dumping in your local area.

You may take help of the following points.

- * Garbage makes the area dirty.
- * Different types of garbage.
- * Increasing pollution
- * Threat to health and environment.
- * Expected solutions to this problem.

OR

E-mail writing:

2. Write an e-mail in the proper format to The Manager of TikTok Tours and Travels Company (tiktoktours@gmail.com) enquiring about the tour package with the help of the following points.

- * Write about your route and duration of tour.
- * Enquire about halting and boarding charges.
- * Ask for special offers
- * Add your own points

(B) - Attempt any ONE of the following. 4

Expansion of an idea:

1. Expand the following idea with the help of the points given below.

'If winter comes, can spring be far behind?'

- * The meaning of the proverb
- * The cycle of joy and sorrow
- * The positivity in the proverb
- * Another proverb expressing the same idea

OR

Blog writing:

2. Write a blog in a proper format on 'YOGA -A way of life' with the help of the following points. (Write in about 100 words.)

- * Definition of Yoga
- * Mental health benefits
- * Physical health benefits
- * How one can include Yoga in their day-to-day routine

OR

Film review -

3. Write a review of a film you have recently seen based on any four following points:

- * Names of the characters
- * Why do you like / not like the film?
- * Special features / novelties / novel ideas
- * Music / Dance / Songs / Action / Directions
- * Should others watch this film / would you recommend your friends to watch this film? Why?

(C) - Attempt any ONE of the following -

4

Appeal:

1. Prepare an appeal on the topic '**Blood Donation**' with the help of the following points.

- * Prepare effective slogans
- * Use a logo / picture chart
- * Advantages of conserving water
- * Make the appeal persuasive

OR

Report writing:

2. Your junior college celebrated India 's 70th ' **Republic Day** '. Write the report of the function with help of the following points.

- * Beginning of the function
- * Flag hoisting ceremony
- * Address of the chief guests
- * Report about the function
- * Vote of thanks

OR

View – Counterview:

3. Prepare a paragraph to be used for the counterview section on the following topic '**Sports should be optional in colleges.**'

You can take help of the following points in the 'view' section.

- * Heavy burden if studies
- * No time for sports
- * More importance to academics
- * Lack of proper infrastructure

Compering:

1. Imagine that you are compering the ' **Cultural Programme** ' of your junior college. Prepare a script for compering the programme with the help of the following points.

- * A brief introduction about the programme.
- * Welcome song
- * Welcoming the guests
- * Felicitation
- * Main function
- * Presidential speech .
- * Vote of thanks .

OR

Speech:

2. Prepare a brief speech to be delivered for the farewell programme for 12th class students arranged in your school/college with the help of the following clues.

- i) Your feelings about their company
- ii) How they helped and guided you
- iii) Your valuable advice to them
- iv) Best wishes for their upcoming exam

OR

Dialogue writing:

3. Write a dialogue between the two friends who are discussing the announcement of team India for 'Champions Trophy' final match against New Zealand.

OR

Interview:

4. Imagine you are to interview any famous personality in your area. Frame a set of 8 to 10 questions to interview him / her .

You may take the help of the following points –

Introducing the guest	
Early Motivation	
Professional Development	
Problems / difficulties he faced	
Family support	
Inspirations	
Future plans	
Achievements	
Message	
Mission/Vision	

SECTION 4 : LITERARY GENRE – DRAMA

Q. 4 (A) 1. Choose the correct alternative and rewrite the following statements. 2

1) Plot is

a) peculiarities of characters .	b) flat and round characters .
c) series of events occurring in the play .	d) character's thought process .

2) The protagonist is the

a) minor character	b) main character
c) opposing character	d) major character

3) The author of ' Romeo And Juliet ' was

a) Howard Pyle	b) John Webster
c) William Shakespeare	d) John Dryden

4) Comedy is a drama with

a) unhappy ending	b) happy ending
c) sorrowful events	d) sufferings

2) Match the following:

2

'A ' (Period)	' B ' (Type of drama)
a) Medieval period	i) Poetic drama
b) Renaissance period	ii) Historic plays
c) Restoration period	iii) Didactic plays
d) Modern period	iv) Revenge plays
	v) Kitchen sink drama

(B) Answer in about 50 words to the questions given below.

4

- Describe the character of ' The Man ' from "the Rising of the Moon.
- Comment on the following dialogue from the play 'The rising of the Moon'
'And if we get him itself, nothing but abuse on our heads for it from the people, and may be from our own relations '

(C) Answer in about 50 words to the questions given below.

4

- Describe the theme of the drama ' A Midsummer Night 's Dream.'
- ' A Midsummer Night 's Dream ' is a comedy of errors. Explain.

(D) Answer in about 50 words to the questions given below.

4

- Write the character sketch of Dr. Stockman
- Discuss the plot of the play "An Enemy of the people'.

Q1. A. Choisissez la bonne réponse et récrivez la phrase (6 au choix)

6

1. Le Grand-Place est très attirante avec les maisons du _____
a. 19 siècle b. 17 siècle c. 20 siècle
2. En hiver, on _____ sur glace.
a. fais du patinage b. joue au hockey c. faire des sports nautiques
3. C'est un système de vélos en libre-service est _____
a. la carte Navigo b. le vélib c. DAB
4. La Basilique du Sacré Cœur se trouve à _____
a. Nice b. Montmartre c. Bretagne
5. _____ est un musée à Paris
a. Le Centre Pompidou b. Le Grévin c. L'Arc
6. Les étudiants de Français retournent à l'école en _____
a. janvier b. décembre c. septembre
7. On célèbre la fête de la Musique le _____
a. 21 juin b. 21 juillet c. 21 mai
8. 'La dame élégante de Paris est _____
a. l'Auchan b. le Monoprix c. le Printemps.

Q1 B. Répondez en français par des complètes: (5 au choix) 10

1. Quelle saison aimez-vous? Pourquoi
2. Nommez deux nationalités des étrangers qui habitent à Bruxelles.
3. Nommez deux sites touristiques à Paris.
4. Nommez deux sports qu'on fait au Canada.
5. Quels sont les moyens de transport de votre ville?

6. Nommez deux sites touristiques de Brest.
7. Comment sont les hivers et les étés au Maroc?
8. Nommez les grandes chaînes des supermarchés en France.

Q2 Grammaire

A. Complétez le texte avec les mots donnés entre parenthèse : 4

(grand, cuisine, belle, un, beaux, nouveau, anciens, moderne)

M. Smith est ____ Anglais. Il arrive à Paris, la ____ capitale de la France. Il habite dans un ____ hôtel _____. Pour M. Smith, la visite à Paris c'est l'occasion de découvrir un ____ pays. À huit heures chaque matin, M. Smith part. Il visite les monuments ____, les musées, les parcs et les ____ jardins de Paris. M. Smith adore la ____ française et mange dans les restaurants différents. Après une semaine, M Smith retourne à son pays, bien content.

B. Remplacez les mots soulignés par un pronom qui convient : (6 au choix)
6

1. Nous allons chez les Shroff.
2. Elle ouvre la boîte de chocolats.
3. Ce sont mes cousines qui aiment la fête.
4. Envoyez des fleurs à Pierre.
5. Jeanne, elle va à l'école.
6. Voilà les papiers.
7. Ne donnez pas les chaussures.
8. Cette dame parle à Henri.

C. Complétez avec les prépositions convenables (6 au choix)

6

1. Il joue ____ tennis. (à/de)
2. Vous jouez ____ violon. (à/de)
3. Tournez ____ droite (à/au)
4. Il va ____ Afrique (à/en/aux/au)

5. Dimanche, je suis _____ mes parents (aux/chez)
6. Elle vient _____ France (à/ en/de)
7. En Inde, Il pleut _____ la mousson (au/ en/pendant)
8. Paul va à l'école _____ vélo (en/à)

D. Faites comme indiqué : (5 au choix) 5

1. Le vieil acteur parle au coiffeur (mettez au féminin)
2. Ce sont les images de _____ parents (mettez au adjectif possessif)
3. C'est une belle image. (Mettez au négatif)
4. Tu achètes un chapeau gris. (mettez au pluriel)
5. J'aime ce dictionnaire (Remplacez les mots soulignés d'un pronom objet direct)
6. Dans _____ sac mettez-vous votre livre? (Remplacez avec l'adjectif interrogatif-
quelle/quels/ quel/quelles)
7. _____ voyages-tu en France? (Combien de, pourquoi) (Complétez avec le mot
interrogatif)

E. Mettez les verbes entre parenthèses au temps ou au mode indiqué (5 au choix) 5

1. Juliette (visiter- Passé Récent) Paris, il y a dix jours.
2. (Ouvrir)-elle la fenêtre? (Présent)
3. Ne (partir) pas sans votre passeport. (Impératif)
4. Mon père (acheter) les chocolats. (Passé Récent)
5. Les enfants (attendre) leur mère (Présent)
6. Que (faire)- vous? (Future Proche)
7. (Comprendre)-vous bien la leçon? (Présent)

Q3. Vocabulaire

A. Que dites-vous dans les situations suivantes: (2 au choix) 2

1. Quand on dit "merci" _____
2. Quand on part pour l'étranger _____
3. Quand il fait beau _____

4. C'est le premier jour de l'examen ____

B. Complétez les phrase avec un mot ou une expression juste: (2 au choix) 2

1. En hiver, il fait ____ en France.

2. Quand il pleut sans cesse, souvent il y a des ____.

3. Catherine achète du pain chez le ____.

4. Quelquefois, il y a des ____ et la vie est difficile.

C. Reliez les deux colonnes:

4

1. Le Carnaval de Nice

a. L'Arche de la défense.

2. Le festival de bandes dessinées

b. parce qu'il y a des inondations

3. La construction moderne à Paris

c. est en février.

4. La vie est difficile

d. Angoulême

D. Faites comme indiqué (2 au choix)

2

1. faire, aller, lire, arriver (Chassez l'intrus)

2. sortir/avec/amis/vous/vos/allez? (Reconstruisez la phrase)

3. Eric est mince. (Donnez le contraire du mot souligné)

Q4. Compréhension

Lisez le texte et répondez les questions

10

Jennifer est étudiante. Elle est anglaise. Elle apprend le français à l'école. Elle parle bien le français et l'anglais. Elle travaille dur. Elle finit toujours ses devoirs à l'heure. Les professeurs sont contents avec elle. Elle aide aussi ses amis. Le dimanche, ils font un pique-nique. Ils vont dans un jardin près de leur maison et ils jouent, ils chantent, ils s'amuse(have fun). La mère de Jennifer fait de très bons sandwiches. Elle fait des sandwiches pour Jennifer et ses amis.

Questions:

A. Répondez aux questions par des phrases complètes: (3)

1. Quelle est la nationalité de Jennifer?

2. Quelles langues parle-t-elle?

3. Où font-ils un pique-nique?

B. Complétez avec un mot du texte: (2)

1. Les enfants jouent dans un _____.

2. Ma mère fait des _____ pour nous.

C. Dites "vrai" ou "faux" (2)

1. Le père est content avec elle.

2. Elle est anglaise.

D. Trouvez dans le texte: (3)

1. le contraire de : jamais

2. un adjectif

3. Infinitif de : aide

Q5. Écrivez un mél (d'environ 8-10) sur le sujet suivant :

(6 notes)

A. Rohit Sharma (rohit123@gmail.com) écrit un mél à Emmanuel Vincent (ev132@gmail.com) comment on célèbre la fête de Diwali en Inde.

Ou

B. Isha Doshi, une étudiante écrit un blog sur le sujet suivant: (en 7-8 lignes)

"Ma saison favorite en Inde"

(quel temps fait-il?, les fêtes, les vêtements, les fruits, les légumes.....)

Q6. A. Traduisez en anglais :

6

Moi, je suis en vacances. Il fait beau et chaud à Nice, c'est génial! Je suis bien contente de mes nouveaux copains du camping. Nous sommes occupés toute la journée. Je fais des activités variées.... je joue au volley sur la plage. Je fais de la randonnée et des visites de villes. On danse et on chante le soir dans la discothèque du camping.

Après deux semaines de camping, je rentre à la maison de mes parents. Je vais passer le reste de mes vacances avec eux.

B. Traduisez en français (3 au choix)

1. I hate doing housework!
2. Walk straight ahead and turn left at the crossroad.
3. There is nothing in my bag.
4. Do you write letters to your father?
5. He just came from Canada.
6. Robert is going to send a mail to his friends.

*****.

DATE: 03 April 2025

DURATION: 3 Hours

SUBJECT: GERMAN

TOTAL MARKS: 80

1) Beantworte fünf der folgenden Fragen in mindestens zwei Sätzen. 10

- a) Nenne vier Sachen in deiner Schultasche.
- b) Wann hast du Geburtstag?
- c) Wie heißen die Hauptstädte von Deutschland und Österreich?
- d) Wo liegt deine Wohnung? Wie viele Zimmer hat sie?
- e) Was gibt es in deinem Schlafzimmer? Was brauchst du noch für deine Küche?
- f) Was machst du am Sonntag?
- g) Wie heißt dein Lieblingssportler? Was spielt er?

2) Leseverständnis: Lies die folgenden Texte und bearbeite die Aufgaben. 16

a) Lesetext 1 08

Das ist Maja. Sie wohnt in Berlin. Sie hat eine Schwester- Karin (14) und einen Bruder – Jim (16). Jeden Tag frühstücken alle zusammen. Maja fährt zur Arbeit. Ihre Geschwister gehen zur Schule. Maja arbeitet als Kellnerin im Restaurant. Sie hat einen Freund. Ihr Freund heisst Boris. Seine Familie kommt aus Australien, aus Sydney. Er ruft Maja jeden Tag an. Aber sie treffen sich nur am Wochenende, denn an Wochentagen hat er keine Zeit. Er will Arzt werden. Er studiert Medizin und sagt: „ Wir müssen viele Bücher lesen. Unser Studium dauert 6 Jahre und es ist sehr anstrengend. Am Ende schreiben wir eine Prüfung. Unsere Prüfung ist schwer. Später machen wir ein Jahr Praktikum und dann werden wir Ärzte.“

Boris fragt Karin und Jim: „Was wollt ihr werden? Was ist euer Traumberuf?“ Karin antwortet: „Ich will Maler werden. Mein Bruder spielt gern Klavier. Er will Musiker werden.“ Jim fragt: „ Hast du auch Geschwister Boris?“ Boris sagt: „Nein, ich habe keine Geschwister.“

i) Beantworte die folgenden Fragen. 02

- (1) Was ist Maja von Beruf?
- (2) Woher kommt Boris?

ii) Sind folgende Sätze Richtig oder Falsch? Korrigiere die falschen Sätze. 03

- 1) Maja hat keine Geschwister. Richtig/ Falsch

(2) Boris will Arzt werden. Richtig/ Falsch

(3) Karin malt gern. Richtig/ Falsch

(4) Jim Studiert Medizin. Richtig/ Falsch

iii) Suche aus dem Text

03

(1) zwei Städte

(2) zwei Berufe

(3) Gegenteile von einfach und früher

b) Lesetext 2.

08

Liebe Susanne,

wie geht es dir ? Ich mache zur Zeit am Ostsee Urlaub mit meiner Familie in Deutschland. Hier ist es alles so schön. Wir wohnen in einem tollen Hotel. Es heißt „Delfin“. Es ist teuer, aber die Zimmer sind groß und schön.

Das Wetter ist schön. Der Strand ist super. Mein Vater, meine Mutter, meine Schwestern und ich, schwimmen jeden Tag. Vati liest viel. Mutti und ich gehen auch manchmal spazieren. Ich habe meine Kamera hier und mache viele Fotos. Meine Schwestern, Ira und Anna spielen gern Basketball.

Wir haben hier keinen Computer und wir sehen auch nie fern. Kein Internet, kein Fernsehen : das finde ich super. Nachmittags spiele ich oft mit Ira und Anna Karten. Das macht Spaß.

Es gibt viele Restaurants hier. Ich kann mein Lieblingsessen – „Spaghetti-Bolognese“ essen. Wir essen auch manchmal Fisch. Das ist auch lecker.

Wie geht es bei dir zu Hause? Musst du viel lernen? Wann hast du Ferien ? Wohin gehst du in den Urlaub ? Ich warte auf deine Antwort.

Viele schöne Grüße aus Deutschland!

Julian

i) Beantworte die folgenden Fragen.

02

(1) Mit wem spielt Julian Karten?

(2) Was isst Julian immer gern?

ii) Sind folgende Sätze Richtig oder Falsch? Korrigiere die falschen Sätze. 03

(1) Julian macht Urlaub am Bodensee Richtig/ Falsch

(2) Julian macht viele Fotos. Richtig/ Falsch

(3) Die Kinder spielen abends Karten. Richtig/ Falsch

(4) Die Familie wohnt in einem Hotel. Richtig/ Falsch

iii) Wie steht das im Text

03

(1) Das finde ich wunderbar.

(2) Das schmeckt gut.

(3) Ich fotografiere viel.

3) Wortschatz (Alle Fragen sind obligatorisch.)

12

a) Welches Wort passt?

02

i) Boris: Vorname Becker: _____

ii) Küche: Mikrowelle Wohnzimmer: _____

iii) Monsun: Regen Sommer: _____

iv) Freitag: Wochentag Mai: _____

b) Ergänze das richtige Wort.

02

i) Morgen ist Sonntag. Heute ist _____.

ii) Eine _____ hat 7 Tage.

iii) Eine Stunde hat 60 _____.

iv) Ein _____ hat 12 Monate.

c) Was passt nicht?

02

i) Morgen, Abend, Nacht, Jahr

ii) Montag, Geburtstag, Mittwoch, Sonntag

iii) Italien, Deutsch, Hindi, Spanisch

iv) Bleistift, Buch, Kugelschreiber, Füller

d) Nenne

02

i) zwei Jahreszeiten

ii) zwei Hobbys

e) Ergänze den Text mit passenden Wörtern aus dem Kasten.

02

i) In Österreich spricht man _____. (Österreichisch/ Deutsch)

- ii) Eine _____ (Franzose/Französin) kommt aus Frankreich.
 iii) Der Tee hat die Farbe _____ (blau/ braun).
 iv) Er serviert die Gäste im Restaurant und ist _____ (Kellner/ Bäcker) von Beruf.

f) Schreibe bitte die Gegenteile.

02

- i) groß X _____ ii) langsam X _____
 iii) hell X _____ iv) gut X _____

4) Schreibe eine Email an deinen Freund in Deutschland und beschreibe deine Wohnung.

08

Wo liegt sie?, Wie groß? Wie viele Zimmer? Beschreibe die Zimmer. Was macht ihr zusammen im Wohnzimmer? Lieblingszimmer? (Nur 8 Sätze.)

ODER

Schreibe einen Blog über deinen Alltag.

08

aufstehen, frühstücken, zur Schule gehen, Hausaufgabe machen, Freunde treffen – spielen, fernsehen, Abendessen, Schlafen. (Nur 8 Sätze.)

5) Grammatik.

26

a) Welches Verbform passt? (Nur 3)

03

- i) Um 8 Uhr _____ die Schule _____. (a. fangen...an/ b. fängt...an)
 ii) Peter _____ das Fenster _____. (a. macht...zu/ b. machst...zu)
 iii) Maria _____ die Kindervon der Schule _____. (a. hole...ab/ b. holt...ab)
 iv) Ich _____ meine Bücher immer _____. (a. bringen...mit/ b. bringe...mit)

b) Ergänze die richtigen Personalpronomen. (Nur 3)

03

- i) Der Tisch ist zu groß. _____ kaufe _____ nicht. (a. Es, sie/ b. Ich, ihn)
 ii) Wie geht _____, Peter und Paul? (a. es, ihnen/ b. es, euch)
 iii) Karin, wo bist _____? Deine Mutter sucht _____. (a. du, dich/ b. es, euch)
 iv) Hast _____ Zeit, Maria? Oma möchte _____ sehen. (a. du, dich/ b. ich, mich)

c) Ergänze passende Präpositionen und Artikel. (Nur 3)

03

- i) Er geht jeden Morgen _____ Park spazieren. (a. durch den / b. für die)
 ii) Rita spielt heute _____ Freundin Martha. (a. gegen ihre/ b. entlang ihren)
 iii) Er kommt immer _____ Bücher zur Klasse. (a. ohne seine/ b. bis seinen)

iv) Die Kinder laufen _____ Baum. (a. um den / durch die)

d) Ergänze Possessivartikel. (Nur 3)

03

i) Die Kinder fragen _____ Eltern über das Picknik. (a. seine/ b. ihre)

ii) Marco und Peter, heißt _____ Schwester Tina. (a. eure/ b. ihre)

iii) Rina und _____ Mutter fliegen nach Berlin. (a. Ihre/ b. ihre)

iv) Wo ist _____ Tasche, Herr Martins? (a. Ihre/ b. ihre)

e) Bilde Fragen. (Nur 3)

03

i) Herr Moses arbeitet bei Siemens.

ii) Sona fliegt morgen nach Japan.

iii) Der Deutschunterricht dauert 45 Minuten.

iv) Meine Mutter arbeitet sieben Stunden jeden Tag.

f) Formuliere Tipps. (Nur 3)

03

i) langsam fahren (du form)

ii) keine Angst haben (ihr form)

iii) schnell laufen (Sie form)

iv) das Zimmer aufräumen (du form)

g) Bilde sinnvolle Sätze. (Nur 3)

03

i) ich/möchten/ machen / eine Reise.

ii) jeden Tag/Herr und Frau Baumgartner/ihre Freunde/ anrufen?

iii) Die Freunde / Spanisch / sprechen/ sehr gut.

iv) Kinder,/ was/ essen/ wollen/ihr?

h) Ergänze die richtige Modalverb. (Nur 3)

03

i) Walter _____ am Wochenende spät aufstehen. (a. dürfte/ b. darf)

ii) Ich _____ jeden Tag um 12 Uhr zur Schule gehen . (a. müsse/ b. muss)

iii) Du _____ um 11 Uhr in Hamburg sein. (a. kannst/ b. könnt)

iv) Wir _____ die Großeltern in Australien besuchen. (a. wollt/ b. wollen)

i) Ergänze die richtige Verbform im Präteritum. (Nur 2)

02

i) Gestern _____ Montag.(wart/war)

ii) Ich ____ keine Zeit. (hatte/hatten)

iii) Am Abend ____ ich müde. (ware/war)

6) Wie sagt man das auf Deutsch? (Nur 4)

08

a) He orders a Hamburger and a cola.

b) My house has three rooms and a kitchen.

c) Will you visit me on the Weekend?

d) How much does the Sofa cost?

e) Her father is a pilot by profession.

f) Rohan does not play tennis but instead cricket.

- (1) सूचना के अनुसार गद्य, पद्य की सभी कृतियों में आवश्यकता के अनुसार आकृतियों में ही उत्तर लिखना अपेक्षित हैं।
- (2) सभी आकृति के लिए पेन का ही प्रयोग करें।
- (3) आकृतियों में उत्तर पेन से ही लिखना आवश्यक है।
- (4) व्याकरण विभाग में पूछी गई कृतियों के उत्तर के लिए आकृतियों की आवश्यकता नहीं है।

(विभाग 1 - गद्य अंक - 20)

कृति १ (अ) निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ कीजिए । (६)

अलोपीदीन : बाबू जी कहिए ! हमसे ऐसा कौन-सा अपराध हुआ जो गाड़ियाँ रोक दीं।

वंशीधर : ये सरकारी हुकुम हैं, गाड़ियाँ नहीं जाएँगी।

अलोपीदीन : (हँसकर) हमारे सरकार तो आप हैं, यह तो घर की बात है भला। हम कभी आपसे बाहर हो सकते हैं। ऐसा कैसे संभव है कि हम इस घाट से गुजरें और देवता को कुछ न चढ़ाएँ। आपने व्यर्थ कष्ट किया, मैं तो खुद ही आपके पास आ रहा था आपके लिए चढ़ावा लेकर।

वंशीधर : हम उनमें से नहीं जो कौड़ियों पर अपना ईमान बेच दें, आप मेरी हिरासत में हैं, आपका चालान होगा।

अलोपीदीन : (गिड़गिड़ाकर) बाबू साहब, ऐसा मत कहिए, हम मिट जाएँगे। इज्जत माटी में मिल जाएगी, हमारा अपमान करके आपको क्या मिल जाएगा? मान जाइए।

वंशीधर : (कठोर स्वर) मैं ऐसी कोई बात सुनना नहीं चाहता।

अलोपीदीन : (करुण स्वर) मुख्तार जी, १००० के नोट बाबू साहब को भेंट करो।

वंशीधर : (कड़ककर) सेठ अलोपीदीन, एक हजार नहीं, एक लाख भी मुझे सच्चेमार्ग से नहीं हटासकते

अलोपीदीन : आपकी मर्जी, इससे ज्यादा का मेरा सामर्थ्य नहीं।

वंशीधर : बदलूसिंह ! तुम देखते क्या हो, हिरासत में लो।

अलोपीदीन : बाबू साहब, ईश्वर के लिए मुझ पर दया कीजिए, मैं पच्चीस हजार पर निपटारा करने के लिए तैयार हूँ।

वंशीधर : मैंने कहा न, असंभव बात है।

अलोपीदीन : तीस हजार।

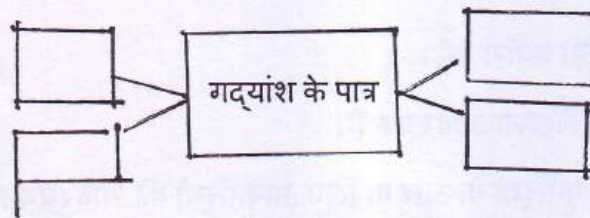
वंशीधर : नहीं, नामुमकिन है।

अलोपीदीन : क्या कहा हुआ, चालीस पर भी नहीं।

वंशीधर : चालीस हजार नहीं, चालीस लाख पर भी नहीं, बदलूसिंह, इस आदमी को अभी हिरासत में लो। मैं एक शब्द भी सुनना नहीं चाहता। यह समझता क्या है मुझे।

(1) संजाल पूर्ण कीजिए :

(2)

(2) कारण लिखिए :

(2)

- 1) आलोपीदीन रिश्वत दे रहे थे -----
- 2) वंशीधर रिश्वत नहीं ले रहे थे -----

(3) ईमानदारी और कर्तव्य निष्ठा सफलता के सोपान हैं इस विषय पर 40 से 50 शब्दों में अपना मत लिखिए।

(2)

आ) निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर सूचना के अनुसार कृतियाँ कीजिए।

(6)

बड़ों में जो महत्वाकांक्षा होती है, उसी को जब हम क्षुद्रों में देखते हैं तो उसे हम लोभ कह देते हैं। उसी के संबंध में आज एक पुरानी कथा कहता हूँ।

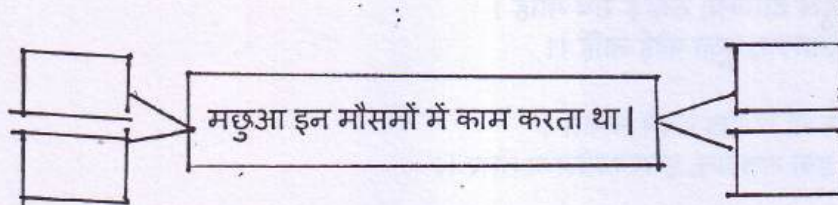
एक था मछुवा, एक थी मछुवी। दोनों किसी झाड़ के नीचे एक टूटी-फूटी झोंपड़ी में अपना जीवन व्यतीत कर रहे थे। मछुवा दिन भर मछलियाँ पकड़ता, मछुवी दिन भर दूसरा काम करती। तब कहीं रात में वे लोग खाने के लिए पाते। ग्रीष्म हो या वर्षा, शरद हो या वसंत, उनके लिए वही एक काम था, वही एक चिंता थी। वे भविष्य की बात नहीं सोचते थे क्योंकि वर्तमान में ही वे व्यस्त रहते थे। उन्हें न आशा थी, न कोई लालसा।

पर एक दिन एक घटना हो गई। मछुवा आ रहा था मछलियाँ पकड़ने। नदी के पास एक छोटा-सा गड्ढा था। उसमें कुछ पानी भरा था। उसी में एक कोने पर, लताओं में, एक छोटी-सी मछली फँस गई थी। वह स्वयं किसी तरह पानी में नहीं जा सकती थी। उसने मछुवे को देखा और

पुकारकर कहा - "मछुवे, मछुवे, जरा इधर तो आ।"
 मछुवा उसके पास जाकर बोला - "क्या है?"
 मछली ने कहा - "मैं छोटी मछली हूँ। अभी तैरना
 अच्छी तरह नहीं जानती। यहाँ आकर फँस गई हूँ। मुझे
 किसी तरह यहाँ से निकालकर पानी तक पहुँचा दे।"
 मछुवे ने नीचे उतरकर लता से उसको अलग कर
 दिया। मछली हँसती हुई पानी में तैरने लगी।
 कुछ दिनों के बाद उस मछली ने उसे फिर पुकारा -
 "मछुवे, मछुवे, इधर तो आ।" मछुवा उसके पास गया।
 मछली ने कहा - "सुनती हूँ, नदी में खूब पानी है। मुझे नदी
 में पहुँचा दे। मैं तो तेरी तरह चल नहीं सकती। तू कोई ऐसा
 उपाय कर कि मैं नदी तक पहुँच जाऊँ।"
 "यह कौन बड़ी बात है।" मछुवे ने यह कहकर एक
 बर्तन निकाला और उसमें खूब पानी भर दिया। फिर उसने
 उसी में उस मछली को रखकर नदी तक पहुँचा दिया।
 मछली नदी में सुरक्षित पहुँच गई और आनंद से तैरने लगी।
 कुछ दिनों के बाद उस मछली ने मछुवे को पुकारकर
 कहा - "मछुवे, तू रोज यहाँ आकर एक घंटा बैठा कर।
 तेरे आने से मेरा मन बहल जाता है।"

(1) संजाल पूर्ण कीजिए :

(2)

(2) निम्नलिखित शब्दों के वचन बदलकर लिखिए।

(2)

1) झोपड़िया : _____

2) मछली : _____

3) लताये : _____

4) नदिया : _____

(3) लालच का फल बुरा होता है इस विषय पर अपने विचार 40 से 50 शब्दों में लिखिए। (2)

(इ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर 80 से 100 शब्दों में लिखिए।

(4)

1) समाज में मॉल के प्रति बढ़ता आकर्षण विषय पर अपने विचार स्पष्ट कीजिए।

2) भारती का सपूत पाठ के आधार पर भारतेंदु की उदार प्रवृत्ति का चित्रण कीजिए।

3) अन्न बैंक की आवश्यकता विषय पर अपने विचार लिखिए।

(ई) साहित्य संबंधी सामान्य ज्ञान पर आधारित किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए । (२)

- १) प्रेमचंद जी का मूल नाम लिखिए ।
- २) संतोष श्रीवास्तव जी लिखित साहित्यिक विधाओं के नाम लिखिए ।
- ३) मेरा भला करने वालों से बचाए पाठ की विधा लिखिए ।
- ४) रांगेय राघव जी का जन्म स्थान लिखिए ।

(विभाग २ पद्य - अंक - २०)

कृति २अ) लिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियां पूर्ण कीजिए। (६)

कागद काले करि मुए, केते बेद पुरान ।
एकै आखर पीव का, दादू पढ़ै सुजान ॥

दादू मेरा बैरी मैं मुवा, मुझे न मारै कोइ ।
मैं ही मुझको मारता, मैं मरजीवा होइ ॥

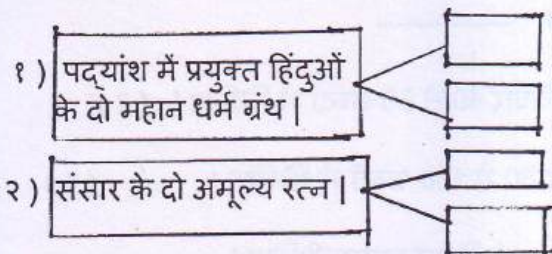
जिनकी रख्या तूँ करै, ते उबरे करतार ।
जे तैं छाड़े हाथ थैं, ते डूबे संसार ॥

काहैं कौं दुख दीजिये, साईं है सब माहिं ।
दादू एकै आत्मा, दूजा कोई नाहिं ॥

इस संसार में, ये दोइ रतन अमोल ।
इक साईं इक संतजन, इनका मोल न तोल ॥

१) आकृति पूर्ण कीजिए।

(२)

२) परिणाम लिखिए ।

(२)

- १) प्रभु का एक अक्षर पढ़ने का परिणाम ।
- २) वेद- पुराण का गहन अध्ययन करने का परिणाम ।---

3) प्रस्तुत पद्यांश का भावार्थ अपने शब्दों में लिखिए।

(2)

आ) निम्नलिखित पद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियां पूर्ण कीजिए।

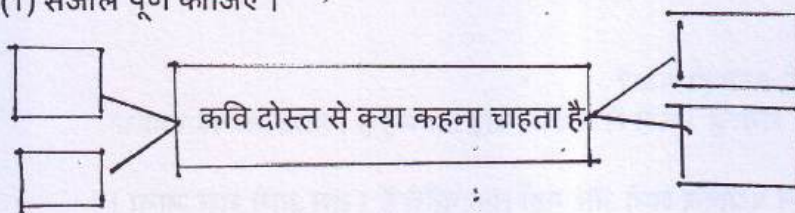
(6)

दोस्ती

दोस्त है तो मेरा कहा भी मान
मुझसे शिकवा भी कर, बुरा भी मान
दिल को सबसे बड़ा हरीफ समझ
और इस संग को खुदा भी मान
मैं कभी सच भी बोल देता हूँ
गाहे-गाहे मेरा कहा भी मान
याद कर देवताओं के अवतार
हम फकीरों का सिलसिला भी मान
कागजों की खामोशियाँ भी पढ़
इक-इक हर्फ को सदा भी मान
आजमाइश मैं क्या बिगड़ता है
फर्ज कर और मुझे भला भी मान
मेरी बातों से कुछ सबक भी ले
मेरी बातों का कुछ बुरा भी मान
गम से बचने की सोच कुछ तरकीब
और इस गम को आसरा भी मान

(1) संजाल पूर्ण कीजिए।

(2)

(2) प्रस्तुत पद्यांश से उर्दू शब्द चुनकर लिखिए।

(2)

1) _____	2) _____
3) _____	4) _____

3) जीवन की सर्वोत्तम पूंजी मित्रता है इस विषय पर 40 से 50 शब्दों में अपना मत लिखिए। (2)

इ) निम्नलिखित मुद्दों के आधार पर स्वागत है ! कविता का रसास्वादन कीजिए।

(६)

- 1) रचनाकार का नाम।
- 2) पसंद की पंक्तियाँ।
- 3) पसंद आने के कारण।
- 4) कविता के केंद्रीय कल्पना।

अथवा

मध्ययुगीन काव्य बाल लीला कविता का रसास्वादन कीजिए।

ई) साहित्य संबंधी सामान्य ज्ञान पर आधारित किन्हीं दो प्रश्नों के उत्तर एक-एक वाक्य में लिखिए। (०२)

(2)

- 1) पंद्रह अगस्त कविता की विधा लिखिए।
- 2) संत सूरदास जी की प्रमुख कृतियाँ लिखिए।
- 3) श्याम दानीश्वर जी का जन्म स्थान लिखिए।
- 4) प्रेरणा कविता के कवि का नाम लिखिए।

(विभाग 3 - विशेष अध्ययन अंक - १०)

दृश्य-९

कृति 3 अ) निम्नलिखित गद्यांश पढ़कर दी गई सूचनाओं के अनुसार कृतियाँ पूर्ण कीजिए। (६)

आदमी-१ : अरे ! सब भाग क्यों रहे हैं, क्या हो गया?

आदमी-२ : ऊपर पहाड़ पर बादल फट गया है। नदी में भयंकर बाढ़ आ गई है। पानी सबको बहाता हुआ देखो कैसे

प्रलय मचा रहा है ? हम जैसे-तैसे जान बचाकर भागे और यहाँ तक पहुँचे हैं। तुम आगे मत जाना।

महिला : मेरा घर है वहाँ पर, मुझे अपने घर जाना है।

आदमी-३ : क्यों अपनी जान खतरे में डाल रही हो? खेत-खलिहान सब डूब चुके हैं, कुछ भी नहीं बचा वहाँ पर।

महिला : पर मेरा बच्चा घर पर मेरा इंतजार कर रहा है ! मुझे उसके पास जाना है।

आदमी-२ : अरे आगे मत जा ! अरे कोई रोको इसे !

रिपोर्टर : जैसा कि आप देख सकते हैं, उत्तराखंड के इस जिले में बादल फटने से आई भयंकर बाढ़ से भीषण तबाही हुई है।

महिला : मेरा बच्चा मेरा इंतजार कर रहा है ! मुझे उसके पास जाने दो! मेरा बच्चा, मेरा बच्चा, मेरा बच्चा!!!

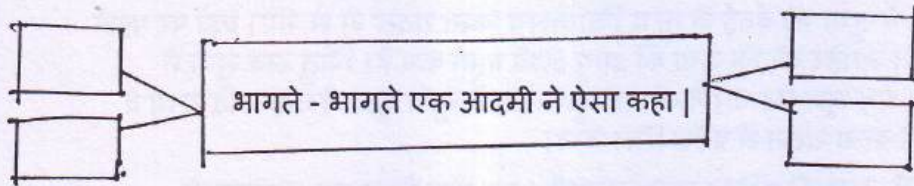
सूत्रधार

मौसम के बदलने का लाखों लोगों की जिंदगी पर प्रभाव पड़ रहा है। मौसम का बदलता चक्र, कभी सर्दी, कभी गर्मी, कभी बरसात, कभी अकाल, कभी बाढ़, कभी सूखा, पिघलते हुए ग्लेशियर, बढ़ती हुई ग्लोबल वार्मिंग, इन सबका असर पड़ता है हम सबकी जिंदगी पर। पोल्यूशन बढ़ रहा है, जल, जमीन और जंगल लगातार दूषित होते जा रहे हैं। खेती की जमीन खत्म हो रही है, सब्जियों में कैमिकल आ रहा है, लोग बीमार पड़ रहे हैं। जिसके जिम्मेदार हम ही हैं।

हम पर्यावरण को बर्बाद कर रहे हैं, नतीजा ! मौसम अपना असर दिखा रहा है। जम्मू-कश्मीर, उत्तराखंड, बिहार, उत्तर प्रदेश, तमिलनाडु, केरल और समुद्र किनारे के इलाकों में, हर जगह मौसम अपना असर दिखा रहा है। अमीर आदमी, ताकतवर आदमी प्रकृति के संसाधनों का दोहन कर पर्यावरण को खतरा पहुँचा रहे हैं। मरता कौन है? किसान, गरीब, आदिवासी, साधनविहीन आदमी जिसके पास पैसा नहीं है। कभी सूखे से मरता है, कभी बाढ़ से मर जाता है तो कभी कर्जमें डूबकर मर जाता है। प्रकृति के समीकरण बिगड़ने से पर्यावरण बर्बाद हो रहा है। कारखानों से निकलने वाला कैमिकल नदियों का पानी दूषित कर रहा है। जंगल खत्म हो रहे हैं, कार्बन डाइऑक्साइड गैस की मात्रा लगातार बढ़ रही है, ओजोन परत पर भी असर पड़ रहा है। शहरों में वाहनों की बेइंतहा तादाद भी बढ़ा दी है। नतीजा ! जहरीली गैस हमारी सेहत को बर्बाद कर रही है।

(१) संजाल पूर्ण कीजिए।

(२)

(२) परिणाम लिखिए।

(२)

1) मौसम के बदलने का परिणाम। —————

2) पानी दूषित होने का परिणाम। —————

(३) बंजर होती जा रही खेती को बचाने के उपाय अपने शब्दों में 40 से 50 शब्दों में लिखिए। (२)

आ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर 80 से 100 शब्दों में लिखिए। (४)

1) विकास का सीधा असर पड़ता है लोगों की जिंदगी पर इस कथन को स्पष्ट कीजिए।

2) रक्तदान के लिए सामाजिक जागृति की आवश्यकता नाटक के आधार पर स्पष्ट कीजिए।

(विभाग 4 - व्यवहारिक हिंदी अंक - 20)

कृति ४ अ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर 100 से 120 शब्दों में लिखिए। (६)

१) बाढ़ से निर्मित गंभीर समस्याओं से जूझना इस पर समाचार लेखन कीजिए।

2) जल संवर्धन के किसी कार्यकर्ता के साक्षात्कार हेतु संहिता तैयार कीजिए।

आ) निम्नलिखित प्रश्नों में से किसी एक प्रश्न का उत्तर 80 से 100 शब्दों में लिखिए। (४)

1) हिंदी में उज्ज्वल भविष्य की संभावनाएं रोजगार के माध्यम से आती हैं उसे पर अपने विचार लिखिए।

2) विद्यार्थी जीवन में - ई अध्ययन का महत्व स्पष्ट कीजिए।

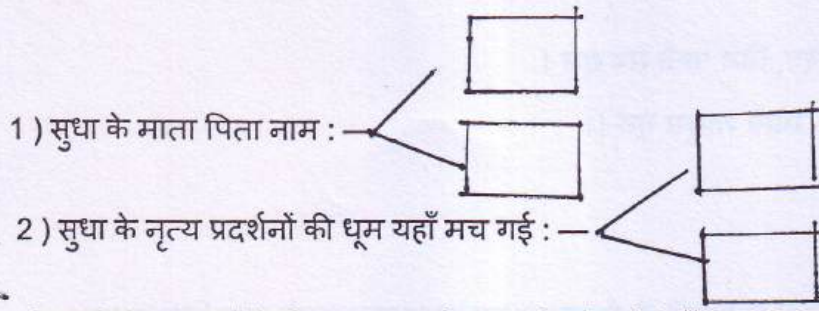
इ) निम्नलिखित अपठित गद्यांश पढ़कर कृतियां पूर्ण कीजिए। (६)

"सुधा की माता तंगम और पिता के.डी. चन्द्रन को शास्त्रीय नृत्य के प्रति विशेष लगाव था। उनकी हार्दिक इच्छा थी कि इकलौती संतान एक महान नर्तकी बने। इसीलिए वे केवल पाँच वर्ष की आयु में सुधा को बंबई के नृत्य विद्यालय 'कला सदन' में ले गए। वहाँ पर पहले तो गुरुओं ने आपत्ति जाहिर की कि सुधा की आयु अभी बहुत कम है। किंतु जब सुधा ने उनके द्वारा बताए गए मूल पद चारण को बड़ी कुशलता से नृत्य मुद्रा में दोहरा दिया तो वे नरम पड़ गए। उसे कला सदन में प्रवेश मिल गया।

स्पष्ट है कि सुधा में नृत्य की प्रतिभा जन्मजात थी। वह शीघ्र ही के.एस. रामस्वामी भागवतार की सबसे प्रिय शिष्य बन गई, जो कला सदन में ही नृत्य गुरु थे। सुधा का अरंगेत्रम १९७२ में हुआ। उसके बाद कुछ ही वर्षों में पश्चिम भारत तथा दक्षिण भारत के कुछ भागों में उसके नृत्य प्रदर्शनों की धूम मच गई। नृत्य से सुधा को गहरा लगाव था, लेकिन तब उसने यह नहीं सोचा था कि वह इसे पेशे के रूप में अपनाएगी। आखिर उसकी कॉलेज की शिक्षा अभी पूरी नहीं हुई थी, इसलिए इस बारे में सोचने की जरूरत उस समय थी भी नहीं।

१) कृति पूर्ण कीजिए।

(२)

(2) निम्नलिखित शब्दों के लिए समानार्थी शब्द परिच्छेद में से ढूँढ़कर लिखिए। (2)

(1) पढ़ाई —

(2) काल —

(3) व्यवसाय —

(4) संकट —

(3) विद्यार्थी जीवन में अद्ययन का महत्व असाधारण होता है। इस कथन के संबंध में

अपने विचार 40 से 50 शब्दों में लिखिए। (2)

ई) निम्नलिखित शब्दों में से किन्हीं चार के हिंदी पारिभाषिक शब्द लिखिए। (4)

1) Audit 2) Amount 3) Governor

4) Pension 5) Validity 6) Supervisor

(विभाग - 5 व्याकरण अंक - 10)

कृति 5 अ) निम्नलिखित किन्हीं दो वाक्यों का कोष्टक में दी गई सूचना के अनुसार काल

परिवर्तन कीजिए। (2)

१) शिकारी पेड़ की छाह में बैठकर बातें करने लगे। (अपूर्ण भूतकाल)

२) टिकट के साथ खाने का सामान शामिल कर लिया जाता है। (पूर्ण वर्तमान काल)

३) उषा की आंखें विस्मय से भर उठी। (सामान्य भविष्य काल)

आ) निम्नलिखित पंक्तियों में से किन्हीं दो में उद्धृत अलंकार पहचानकर उनके नाम लिखिए

१) तरनि तनूजा तट तमाल तरुवर बहु छाए। (2)

२) तीन बेर खाती,

ते वेतीन बेर खाती हैं।

३) रहिमन पानी राखिए, बिन पानी सब सून ।

पानी गए न उबरे, मोती मानुस चून ॥

इ) निम्नलिखित पंक्तियों में से किन्हीं दो में उद्धृत रस पहचानकर उनके नाम लिखिए ॥ (२)

१) अबला जीवन हाय ! तुम्हारी यही कहानी,

आँचल में है दूध और आँखों में पानी ।

२) साजि चतुरंग सैन, अंग में उमंग धरि ।

सरजा सिवाजी, जंग जीतन चलत है।

भूषण भनत नाद, बिहद नगारन के

नदी-नद मद, गैबरन केरलत है।

३) मैं ऐसा शूर वीर हूँ, पापड़ तोड़ सकता हूँ ।

अगर गुस्सा आ जाए तो कागज मरोड़ सकता हूँ ॥

ई) निम्नलिखित किन्हीं दो मुहावरों का अर्थ लिखकर वाक्य में प्रयोग कीजिए । (२)

१) बीड़ा उठाना । :-

२) तूती बोलना । :-

३) आँखें फटी रहना । :-

४) कलई खुलना । :-

उ) निम्नलिखित में से किन्हीं दो वाक्यों को शुद्ध करके वाक्य फिर से लिखिए । (२)

१) तेरे लिए तेरा पसंद का मिठाई ही आएगी ।

२) गर्मी से आया पशीना आपको नहेला देगा ।

३) मैं ऐसा कोई बात सुनना नहीं चाहता ।

PTVA'S MLDC JRF YJC ANNUAL IT/2.00-5.00/80

Q.1. Fill in the blanks:-

10M

1. SSL Stands for _____.
2. Software piracy is nothing but _____.
3. _____ act are contained in the I.T. Act 2000.
4. The _____ cannot be overwritten by the computer.
5. GIS stands for _____.
6. The _____ command is used to modify table.
7. The _____ type stores fixed length string.
8. _____ operator is not equal to operators
9. _____ is a collection of different element also called as controls.
10. _____ event occurs when user releases key.

Q.2. True or False:-

10M

1. Computer accepts data by way of input.
2. Hacking refers to unauthorized intrusion into a computer network.
3. The IT Act 2000 was amended in 2008 and 2011.
4. Result of relational operators is Boolean value.
5. <navigation> defines a container for navigation links.
6. DML is related to security issue.
7. Relational model is a secondary data model.
8. Internet is defined as a local network.
9. Scripts are use to generate static web pages on the web page.
10. The top bar of Ubuntu has date and time.

Q.3. Multiple choice questions (one answer):-

10M

1. _____ is an act performed by a knowledgeable computer user.
a. cyber crime b. computer crime c. copyright d. hacking
2. _____ is typically carried out by email spoofing.
a. cracking b. plagiarism c. phishing d. hacking
3. I.T Act aims to provide the legal infrastructure for _____ in India.
a. E-commerce b. E-market c. E-business d. EDI
4. Javascript returns _____ when variable which is declared but not assigned.
a. Null b. string c. infinity d. undefined
5. <input type="_____"> creates a single line textbox.
a. text b. textbox c. textarea d. input
6. The webpages are retrieved from the original location with the help of _____.
a. website b. webpage c. webbrowser d. URL
7. A _____ is a smallest unit which can represent data or character.
a. Bit b. Byte c. Nibble d. Bits
8. The _____ is scientific study of algorithms and statistical models.
a. cloud computing b. green computing c. IoT
d. machine learning
9. Transaction have _____ standard properties.
a. four b. six c. eight d. seven
10. Each _____ has individual name
a. row b. record c. field d. table

Q.4. Multiple choice questions(select two answer):-**20M**

1. _____ access without the user's permission is known as _____.
a. accessing b. gaining c. unauthorised access d. authorised access
2. Following are the secondary storage devices.
a. flash memory b. RAM c. ROM d. magnetic disk
3. Output unit displays data to users with _____ devices.
a. keyboard b. OCR c. monitor d. screen
4. Following are DDL commands.
a. create table b. Drop table c. delete table d. delete database
5. DBMS is a software for _____ and _____ databases
a. retrieve b. creating c. Manipulate d. managing
6. In encryption, the idea is to ensure _____ and safety of data and its _____.
a. transmission b. authorised access c. security d. transaction
7. Operators are used to do _____ and _____ operator
a. conditional b. logical c. arithmetic d. sequential
8. _____ is the standards of behaviour, _____ of right and wrong behaviour
a. Security b. Moral c. Principles d. laws
9. Following are the attributes of <hr> tag
a. color b. bgcolor c. size d. src
10. Following tags are used to create drop-down list
a. <select> b. <option> c. <list> d. <input>

Q.5. Multiple choice questions(select three answer):-**06M**

1. Computer crime is alternatively referred to as _____, _____ and _____.
a) laws b) cyber crime c) e-crime
d) cyberlaw e) hi-tech crime
2. Variable name may consist of: _____, _____ and _____ characters.
a) alphabets b) symbols c) keywords
d) digits e) underscore

Q.6. Match the following:-**04M**

Column A	Column B
1. firewall	a. input unit
2. pen joystick	b. italic text
3. <i>	c. Storing integer
4. int	d. network security

Q.7. Answer the following (any 5):-**10M**

1. Explain salient features of IT ACT of India, 2000
2. Define : (1) hacking (2) phishing.
3. Explain unauthorised access.
4. Explain moral and ethics.
5. Explain types of network.
6. Explain relationships in database.
7. Explain linux commands.
8. Explain properties of transaction.

Q.8.A. Write a program using HTML code for the following output

05M.

use of form

Enter your name

Enter your standard : ☐ 11th ☐ 12th

Choose your optional subjects :

☐ Hindi

☐ German

☐ Biology

☐ IT

OR

Q.8.A. Write a program using HTML code to create a form for the following output :- 05M

Place	State	Maximum Temperature in °C
Wardha	Maharashtra	47.5
Akola		46.4
Khajuraho	Madhya Pradesh	46.4
Sagar		46.2

Q.8.B. Write a javascript program to check whether the length of the string is 4 or greater. 05M

OR

Q.8.B. Write a javascript program to accept two numbers and perform addition of two numbers by using mouseover event

05M

MLDC-AE-FYJC-2025//MAR-80

विभाग १ - गद्य

कृती.१.अ. खालील उता-याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा.

(८)

१. चौकटी पूर्ण करा.

अ. लिओ येथील प्रशस्त घरात वाढत होता -

(१)

ब. लिओला सांभाळणारी -

(१)

२. कोण ते लिहा.

अ. जेमतेम दोन वर्षांचा मातृविहीन मुलगा -

(१)

ब. बाहया दुमडून लिओला अंधोळ घालणारी -

(१)

जेमतेम दोन वर्षांचा मातृविहीन लिओ यारनाया पोल्यानामधील प्रशस्त घरात वाढत होता. आल्याने आईची जागा इतकी मनःपूर्वक भरून काढली होती, की आपल्या जीवनात काही न्यून असल्याचे लिओला कधी जाणवलेच नाही.

त्याची आई जरी त्याला मुळीच आठवत नसली तरी अगदी तान्हेपणीच्या दोन आठवणी त्याने आवर्जून लिहून ठेवल्या आहेत.

अगदी पहिली आठवण अशी, की आपणास दुपट्यात घट्ट गुंडाळून ठेवले आहे. आपल्याला हातपाय हलवण्याचा मोकळेपणा हवा आहे. तो मिळत नाही. म्हणून आपण खूप जोरजोराने रडत आहोत. भोवती मोठी माणसे उभी आहेत; पण त्यांना वाळाची व्यथा समजू शकत नाही. आपण मात्र रडतोच आहोत! इतक्या तान्हेपणाची आठवण आजवर कोणीही निवेदन केलेली नाही.

दुसरी आठवण अधिक बोलकी असून टॉलस्टॉयच्या तरल संवेदनांची सूचक आहे. "मी अंधोळीसाठी एका टबमध्ये बसलो आहे. एका नवीन सुगंधी साबणाने दाई माझे अंग चोळत आहे. ती सुगंध सर्व पाण्यात मिसळलेला आहे.

सुगंधाच्या नावीन्याची जाणीव मला उत्तेजित करते. प्रथमच मला माझ्या चिमुकल्या देहाचे अस्तित्व जाणवते अन् आवडतेही. मऊ काळाभोर लाकडी टब, बाह्या मार्गे दुमडलेला दाईचा हात, पाण्याच्या कढत बाफा, चिमुकल्या हातांनी पाण्याशी खेळताना होणारा आवाज, टबाच्या ओल्या कडावरून माझे चिमुकले हात फिरवत असताना झालेली पृष्ठभागाच्या गुळगुळीतपणाची जाणीव, हे सारे सारे आठवते मला!"

किती अर्धपूर्ण आहे ही आठवण! लिओच्या ज्ञानेंद्रियांची तीव्रता निःसंशय लक्षणीय आहे. लिओला दाईचे मोकळे हात दिसतात, सुगंधी द्रव्याचा वास येतो, पाण्याची उष्णता जाणवते, पाण्याशी खेळताना पाण्याचा आवाज ऐकू येतो, टबच्या आतील मऊ स्पर्श कळतो, आणि या सर्व संवेदनांची संकलित जाणीव आनंददायी वाटते. लिओच्या प्रत्येक ज्ञानेंद्रियाची संवेदना लहानपणापासूनच किती तल्लख होती ते या लहानशा आठवणीवरून स्पष्ट होते.

निरनिराळ्या संकल्पनांशी खेळत बसण्याची व त्यांचे दृक्प्रत्यय मनाने अनुभवण्याची लिओची शक्ती अमर्याद होती. त्याचे कोवळे वय लक्षात घेता, ती शक्ती विलक्षण होती असेच म्हटले पाहिजे.

लिओची बौद्धिक वाढ अगदी झपाट्याने होत होती. एकाच गोष्टीचा निरनिराळ्या दृष्टिकोनातून विचार करण्याची क्षमता उत्पन्न होत होती.

३. स्वमत / अभिच्यक्ती

(४)

१. टॉलस्टॉयच्या तरल संवेदनेची सूचक आठवण. तुमच्या शब्दांत वर्णन करा.

किंवा

१. टॉलस्टॉय पहिल्या दर्जाचा कलावंत ठरतो, या विधानाची यथार्थता पटवून द्या.

कृती.२.अ. खालील उता-याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा.

(८)

१. चौकटी पूर्ण करा.

१. बहिणाबाई या यांच्या मातोश्री -

(१)

२. प्रतिभा हे कवीला लाभलेले -

(१)

२. कोण ते लिहा.

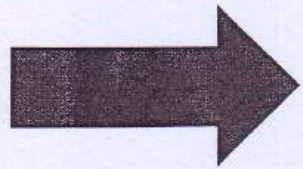
१. वयाच्या बहात्तराव्या वर्षी मरण पावल्या -

(१)

२. इतकी वर्षे तोंडात मूग धरून बसलेले -

(१)

सुप्रसिद्ध मराठी कवी सोपानदेव चौधरी यांच्या ह्या मातोश्री. वयाच्या बहात्तराव्या वर्षी त्या मरण पावल्या. सोपानदेवांची आणि माझी वीस-बावीस वर्षांची मैत्री आहे; पण त्यांच्या माजघरात सोन्याची खाण दडलेली असेल ह्याची मला माहिती नव्हती. त्यांना स्वतःला त्याची जाणीव असेल; पण ते पडले मुलखाचे लाजाळू. त्यांना

वाटले, की खानदेशी वन्हाडी भाषेमधल्या आपल्या अडाणी आईच्या ओव्यांचे 'सुशिक्षित आणि सुसंस्कृत' महाराष्ट्र कौतुक करील की नाही कोणास ठाऊक! म्हणून ते इतकी वर्षे तोंडात मूग धरून बसले होते.

मागल्या दिवाळीच्या आधी एक दिवस ते असेच माझ्याकडे आले आणि एक चतकोर चोपडी हळूच उघडून त्यात उतरलेली आपल्या आईची एक कविता भीत भीत त्यांनी मला वाचून दाखवली.

येहेरीत दोन मोटा

दोन्हीमधी पानी एक

मोट हाकलतो एक

जीव पोसतो कितीक?

त्याबरोबर ती वही मी त्यांच्या हातातून खसकन ओढून घेतली आणि अधाशासारख्या सान्या कविता भरभर चाळल्या. भाषेची मला कुठेच अडचण वाटली नाही. मी ओरडून सोपानदेवांना म्हणालो, "अहो, हे बावनकशी सोने आहे! हे महाराष्ट्रापासून लपवून ठेवणे हा गुन्हा आहे." त्याच क्षणी हे काव्य प्रसिद्ध करायचे आम्ही ठरवले.

प्रतिभा हे कवीला लाभलेले निसर्गाचे देणे आहे. ते त्याच्याबरोबरच यावे लागते. यत्नाचा किंवा विद्येचा त्याच्याशी काही संबंध नाही, हे माझे आता ठाम मत झाले आहे. कोकिल पक्ष्याने तोंड उघडले, की आपोआप संगीत वाहू लागते. प्राजक्ताची कळी उमलली, की ती सुगंधाचेच

निःश्वास टाकू लागते. तसे जातीच्या कवीचे आहे. त्याचे हृदयच ताल धरून बसलेले असते. त्यामुळे त्याच्या जिभेवर शब्द जो येतो तो मुळी नाचतच येतो. सृष्टीतले सौंदर्य तेवढे त्याच्या डोळ्याला दिसते आणि जीवनातले संगीत त्याला ऐकू येते. डोंगराच्या कपारीआडून जसा एखादा झरा उचंबळत असतो, तसे काव्य एकसारखे त्याच्या हृदयातून उसळ्या घेत असते, असे मानल्याखेरीज जगातील अमर काव्य कसे जन्माला येते हे कोडे सुटणार नाही.

3. स्वमत / अभिच्यक्ती

(४)

'बहिणाबाईचे साहित्य जुन्यात चमकणारे व नव्यात झळकणारे आहे' हे लेखकाचे विचार तुमच्या शब्दांत स्पष्ट करा.

किंवा

बहिणाबाईच्या काव्यातील भाषेची वैशिष्ट्ये लिहा.

कृती.३.अ. खालील उता-याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा. (४)

१. चौकटी पूर्ण करा.

१. समाज म्हणजे माणसांचा समूह जो - [REDACTED] (२)

भाषा ही समाजजीवनाला अपरिहार्य आहे, याबद्दल वाद नाही, किंबहुना, एकच भाषा वापरून एकत्र व्यवहार करणारे लोक म्हणजेच समाज, हे लक्षात घेतले म्हणजे समाज या शब्दाच्या ज्या इतर अनेक व्याख्या त्यांच्या वेगवेगळ्या वैशिष्ट्यांच्या अनुरोधाने आपण करतो त्या सर्वांच्या मुळाशी एकभाषिकत्व हे महत्वाचे तत्त्व आहे, हे आपल्याला दिसून येईल. वस्तुतः कोणत्याही कारणाने एकत्र येणारे लोक त्या कारणापुरते एका समाजाचे घटक आहेत असे मानले पाहिजे. पण अशा रितीने एकत्र येऊन व्यवहार करणे हेसुद्धा या सर्व लोकांची भाषा एकच असल्याशिवाय किंवा सर्वांना समजणारी अशी कोणतीतरी भाषा प्रत्येकाला आल्याशिवाय किंवा (काही अपवादात्मक प्रसंगी) दुभाष्याची मदत घेतल्याशिवाय शक्य नाही. नैमित्तिक कारणासाठी थोडा वेळ एकत्र येणाऱ्यांची जर ही गत, तर ज्यांचे दैनंदिन जीवन परस्परावलंबी आहे आणि बहुतांशी एकमेकांच्या सहवासात व्यतीत होते, त्यांची गोष्ट तर बोलायलाच नको. समाजात राहून व्यक्तीला सुखासमाधानाने जगायचे असते, आपल्या आकांक्षा सफल करून घ्यायच्या असतात, इतरांशी सहकार्य करून स्वार्थ आणि परमार्थ साधायचा असतो. ही सामाजिक चौकट कधी कधी व्यक्तिस्वातंत्र्याच्या आड येत असली तरीही व्यक्तिविकासासाठी आणि व्यक्तीचे अस्तित्व टिकवायलाही ती आवश्यक आहे. भाषा हा व्यक्तिव्यक्तीतला आणि व्यक्ती आणि समाज यांच्यातला दुवा आहे. स्वतःचे व्यक्तित्व इतरांच्या नजरेला आणून द्यायचे माणसाचे पहिल्या दर्जाचे साधन आहे. हे साहित्यात जितके खरे आहे तितकेच व्यवहारातही खरे आहे; म्हणूनच व्यक्तिदर्शन आणि व्यक्तिविकास यांचे हे साधन सर्वांना आधी स्वाधीन करून घ्यावे लागते.

२. सामाजिक चौकट कोणत्या गोष्टींसाठी आवश्यक असते ते सविस्तर लिहा. (२)

विभाग २ - पद्य

कृती.ब.२ री. खालील कवितेच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा. (८)

१. आकृतिबंध पूर्ण करा. (२)

अ. कवीला टाळणारे घटक -

२. चौकटी पूर्ण करा. (१)

अ. कवीची मानसिक स्थिती सावरण्यासाठी मदतगार ठरलेले -

३. मरणाच्या धारेत कवीला मिळालेला आसरा - (१)

आकान्ताने हाका घातल्या माझ्या
तेव्हा तेव्हा शब्दच धावून आले,
माझ्या निरुत्तर निखाऱ्यांना
माउलीने घ्यावे तसे पोटाशी घेतले.

डोळ्यांपुढे अंधारून आले तेव्हा
शब्दांच्याच उजेडाने हात दिला,
एखादी आठवण आग घेऊन धावली
तेव्हाही शब्दांनीच हल्ला झेलला...

चिडून चिडून सांडत होते ऊन
तेव्हाही शब्दांनीच सावली धरली,
दिवसाही दाटायचा अंधार तेव्हा
शब्दांनीच हातात बिजली दिली.

जगू न देणारे काही विसरायचे होते
तेव्हाही शब्दांनीच तोल सावरला,
मरणाच्या धारेत सापडलो तेव्हा
शब्दांनीच माझ्याकडे किनारा सरकवला.

३. 'शब्द' म्हणजेच कवीचे. सामर्थ्य हे विधान स्पष्ट करा. (४)

किंवा

'मानवी जीवनातील शब्दांचे अनन्यसाधारण महत्त्व' तुमच्या शब्दांत लिहा.

ब.२. खालील पैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा.

(८)

१. कवयित्री आणि प्राणसई यांच्यातील नाते जिव्हाळ्याचे आहे स्पष्ट करा.

२. 'झाडांच्या मनात जाऊ' या कवितेचे रसग्रहण करा.

३. 'माझा मराठाचि बोलु कौतुकें । परि अमृतातेंही पैजा जिंकें! या ओळीचा अर्थ स्पष्ट करा.

४. आजीच्या आणि आईच्या कौटुंबिक वातावरणात जाणवलेला फरक कोणकोणत्या प्रतीकांतून वर्णन केला आहे, ते 'पेंजण' या कवितेच्या आधारे स्पष्ट करा.

विभाग - ३ साहित्य प्रकार नाटक

कृती. ३री.अ. खालील उता-याच्या आधारे सूचनेनुसार कृती करा.

(१२)

१. नाट्य कलेची दोन वैशिष्ट्ये -

(२)

१. नाटकाच्या प्रयोगाची सफलता या साठी उपयोगी असणारे दोन घटक -

(२)

नाट्य म्हणजे...

नाट्य हा नाटकाचा प्राण आहे. एखाद्या प्रसंगांमध्ये जेव्हा कल्पनेपलीकडील बदल आकस्मिकरीत्या घडतो, तेव्हा नाट्य निर्माण होते. हा बदल आश्चर्यकारक असतो, खळबळजनक असतो. त्यामुळे वाचकाला, प्रेक्षकाला अनपेक्षित धक्का बसतो. कधी तो सुखद असतो तर कधी दुःखद असतो. निसर्गात आणि मानवी जीवनात असे 'नाट्य' पाहायला मिळते. त्याचेच प्रतिबिंब नाटकात दिसून येते.

नाटक म्हणजे...

लेखकाने लिहिलेले नाटक हे कलाकारांनी सादर करायचे असते. चित्र किंवा शिल्प हे घडताच दिसू लागते; पण नाटक हे प्रत्येक वेळी करून दाखवावे लागते. नाटक हे दृक्-श्राव्य असल्याने ते लिहिणारे, त्याचा प्रयोग करणारे, प्रत्यक्ष अभिनय करणारे, तंत्रज्ञ आणि तो प्रयोग पाहणारे अशा सगळ्यांच्या समन्वयावर आणि सहकार्यावर नाटकाच्या प्रयोगाची सफलता अवलंबून असते. नाटक हा कथा, कादंबरी, कविता यांप्रमाणे एक साहित्यप्रकार आहे. यामध्ये अभिनेता किंवा अभिनेत्री अभिनय करत असतात. लेखकाने लिहिलेले संवाद अभिनेत्यांमार्फत प्रेक्षकांपर्यंत पोहोचवले जातात. मुळात नाटक हा 'दृक्-श्राव्य' साहित्यप्रकार आहे. ते ऐकता, पाहता व वाचता येते. नाट्यवाचनातून अन्य साहित्यप्रकारांप्रमाणे आपल्याला नाटकाचा आनंद घेता येतो. नाटक रंगमंचावर सादर करता येते.

भारतात प्राचीन काळापासून नाट्यकला अस्तित्वात होती. भरतमुनी यांना 'भारतीय नाट्यकलेचे जनक' असे म्हणतात. नाट्यविषयी सखोल माहिती करून देणारा 'नाट्यशास्त्र' हा ग्रंथ त्यांनी लिहिला. त्यांच्या मते, 'नाटक हे मानवी जीवनातील निरनिराळ्या अवस्थांचे, घटनांचे, प्रसंगांचे, त्यांतील वेगवेगळ्या भाव-भावनांचे, वृत्ती-प्रवृत्तींचे व लोकव्यवहारांचे अनुकरण करणारे चित्रण आहे.'

'मानवी जीवनात अवतीभवती घडणाऱ्या अनेक नाट्यमय प्रसंगांतून, घटनांमधून, जाणवणाऱ्या माणसामाणसांतील गुण-अवगुणांमधून त्यांच्यातील भावनांची आंदोलने, वास्तवाधारित परंतु काल्पनिक कथानकात

गुंफून, ते उत्तम संवादलेखनातून, दिग्दर्शकाच्या मार्गदर्शनाखाली, कलाकारांच्या अभिनयाद्वारे, तंत्रज्ञानाच्या साहाय्याने रंगमंचावर प्रेक्षकांसमोर सादर करणे म्हणजे 'नाटक' होय.

नाटक पाहणे म्हणजे फक्त
औट घटकेची करमणूक नाही.
कधी हसवणारा, सुखावणारा,
कधी रडवणारा, दुखावणारा,
कधी अंगावर धावणारा,
कधी सारं मन सोलवटणारा,
कधी बेभान करणारा,
कधी आपल्याच मनाचा तळ धुंडाळणारा,
असा हा नाटकाचा खेळ.

नाटक हा लेखक, दिग्दर्शक, कलाकार, तंत्रज्ञ यांच्या साहाय्याने रंगभूमीवर सादर होणारा आणि त्याचप्रमाणे नाट्यगृहात समूहाने एकत्रितरीत्या आस्वाद घेता येईल असा कलाप्रकार आहे. नाटक हे जीवनाचे चित्र असते आणि ते कलाकारांच्या माध्यमातून सादर केले जाते. डोळ्यांनी पाहायचे आणि कानांनी ऐकायचे म्हणून ही दृक्-श्राव्य कला आहे. नाटक हे सांघिक कार्य आहे.

3. 'नाटक म्हणजे सांघिक कलाविष्कार आहे' या विधानासंबंधी तुमचे मत सोदाहरण स्पष्ट करा. (२)

किंवा

नाटक म्हणजे काय ? थोडक्यात लिहा.

ब. खालील पैकी कोणत्याही दोन कृती सोडवा. (६)

१. कृष्णराव यांच्या सत्काराचे स्वरूप थोडक्यात वर्णन करा.
२. शालूला सदाने का साद दिली असावी ते स्पष्ट करा.
३. 'महाराज आणि बेबी' यांच्या विचारातील संघर्ष थोडक्यात स्पष्ट करा.
४. शालू वहिनींचे पुत्रप्रेम : स्पष्ट करा.

विभाग - ४ उपयोजित मराठी

कृती.४ थी.अ. खालील पैकी कोणत्याही तीन कृती सोडवा. (१८)

१. खालील मुद्द्यांच्या आधारे सूत्रसंचालक होण्यासाठीची पूर्वतयारी सुमारे १२ ते १५

ओळीत लिहा. (६)

..... सूत्रसंचालक म्हणजे.....वाचन अपरिहार्य.....वाचण्यातून
मिळणा-या संदर्भाची नोंद.....चिंतन..... श्रवण व निरीक्षण.....आवाजाची
जोपासना.....ध्वनी वर्धकाचा सराव.

२. खालील मुद्द्यांच्या आधारे रेडिओजॉकी ही संकल्पना बारा ते पंधरा ओळीत स्पष्ट करा. (६)

.....रेडिओजॉकी म्हणजे.....डिस्कजॉकी.....रेडिओजॉकीचे कार्य.....
स्वरूप.....स्वतःची ओळख.....विविध कौशल्ये.....विविध.....
क्लुप्त्या.....रेडिओजॉकी आणि रसिक.....यांच्यातील संबंध.

३. मुद्रित शोधनासाठी लागणारी कौशल्ये सविस्तर खालील मुद्द्यांच्या आधारे विस्तार करा. (६)

.....भाषेची जाण.....भाषेवर प्रभुत्व.....व्याकरण.....मुद्रणाचे
तंत्र.....अद्ययावत ज्ञान.....आत्मविश्वास.....सराव व चिकाटी.विषयाची
आवड.....ज्ञान.

४. अनुदिनी लेखनाची क्षेत्रे पुढील मुद्द्यांच्या आधारे स्पष्ट करा. (६)

वैयक्तिक क्षेत्र.....आजचा काळ.....सामाजिक भान.....व्यावासायिक
प्रभाव.....वाङ्मयीन लेखन.....सामूहिक विचार.....पर्यटन अनुभव.....शैक्षणिक
बदल.....राजकीय लेखन.

कृती.५ वी.अ. सूचनेनुसार सोडवा.

(४)

१. 'मी एक लांडगा पाहिला.' या वाक्यातील शब्दशक्ती लिहा.

(१)

(१) व्यंजना

(२) अभिधा

(३) लक्षणा

२. 'समाजातील असले साप ठेचलेच पाहिजेत.' या वाक्यातील शब्दशक्ती लिहा.

(१)

(१) लक्षणा

(२) व्यंजना

(३) अभिधा

३. मूळ शब्दशक्ती किती आहेत.

(१)

(१) एक

(२) चार

(३) तीन

४. 'निवडणुका आल्या, की कावळ्यांची कावकाव सुरु होते.' या वाक्यातील शब्दशक्ती लिहा.

(१)

(१) अभिधा

(२) लक्षणा

(३) व्यंजना

ब.खालील उदाहरणामधील काव्यगुण,योग्य पर्यायातून ओळखा.

(४)

१. खरा तो एकचि धर्म जगाला प्रेम अर्पावे.

(१)

अ. प्रसाद

ब. माधुर्य

क. ओज

२. 'हंबरून वासराले चाटते जव्हा गाय तिच्यामंदी दिसते मले तव्हा माही माय'.

(१)

अ. प्रसाद

ब. माधुर्य

क. ओज

३. लालपोपटी कवळी पाने लवलवणारी जिथे - तिथे, हिरवे पिवळे रंग त्यामध्ये, केशर सांडे कुठे - कुठे

(१)

अ. प्रसाद

ब. माधुर्य

क. ओज

४. आता उठवू सारे रान आता पेटवू सारे रान शेतकऱ्यांच्या राज्यासाठी लावू पणाला प्राण

(१)

अ. प्रसाद

ब. माधुर्य

क. ओज

ક. ખાલીલ વાક્યાંતીલ કાલ યોગ્ય પર્યાયાતૂન નિવડૂન લિહા. (૪)

(૧) સર્વેશ પુસ્તક વાચત અસતો. (૧)

અ. રીતી વર્તમાનકાલ બ. રીતી ભૂતકાલ ક. રીતી ભવિષ્યકાલ

(૨) શીતલ નેહમી છેલ્લત અસે. (૧)

અ. રીતી વર્તમાનકાલ બ. રીતી ભૂતકાલ ક. રીતી ભવિષ્યકાલ

(૩) અમોલ શાલેત જાતો. (૧)

અ. સાધા વર્તમાનકાલ બ. સાધા ભૂતકાલ ક. સાધા ભવિષ્યકાલ

(૪) આજીને ઉત્તમ સંસ્કાર કેલે હોતે. (૧)

અ. પુર્ણ વર્તમાનકાલ બ. પૂર્ણ ભૂતકાલ ક. પુર્ણ ભવિષ્યકાલ

ડ. ખાલીલ વાકપ્રચારાંચા અર્થ યોગ્ય પર્યાયાતૂન નિવડા. (૨)

૧. ઉતરાઈ હોળે- (૧)

અ.ઉપકાર ફેડળે બ.બાજૂ ઘેળે ક. ઉતર દેળે

૨. પોટાશી ઘેળે- (૧)

અ.માયેને જવલ ઘેળે બ.રાગ દેળે ક. પાળી પાજળે

General Instructions:

- 1) All questions are compulsory.
- 2) There are 6 questions divided into two sections.
- 3) Write answers of Section I and Section II in the **same** answer book.
- 4) Use of logarithmic tables is allowed. Use of calculator is **not** allowed.
- 5) For Linear inequation graph paper is not necessary. Only rough sketch of graph is expected.

Section I

Q.1 A) Select and write the most appropriate answer from the given alternatives for each sub-question.

[6 M]

- i) The set $\{x/x \in I, x^2 \text{ is not positive}\}$ is _____
 a) Singleton Set b) Null Set c) Both a and b d) None of these
- ii) If $f(x) = 3x+5$, $g(x)=6x-1$ then $(f-g)(2)$ is _____
 a) 3 b) 6 c) 0 d) 1
- iii) If ω is the complex cube root of unity, then value of $(1+\omega^2)^3$ is _____
 a) 1 b) -1 c) 0 d) 6
- iv) The value of $\begin{vmatrix} 1 & 3 & 4 \\ 0 & 2 & 5 \\ 0 & 0 & 6 \end{vmatrix}$ is _____
 a) 12 b) 6 c) 5 d) 0
- v) If $f(x) = \frac{(x^2-4)}{(x-2)}$, $x \neq 2$ is continuous at $x=2$ then value of $f(2)$ is _____
 a) 4 b) 2 c) 8 d) 3
- vi) The supply S of a commodity at price P is given by $S=P^2-3$. When price is 7 then marginal supply is _____
 a) 3 b) 2 c) 14 d) 13

B) State whether the following statements are true or false.

[3 M]

- i) If $A = \{3,5\}$ and $B = \{2,4\}$ then, $A \times B = \{(2,3), (3,4), (5,2), (5,4)\}$.
- ii) If $f(x) = 3x^2 + 4$ then, $\frac{dy}{dx} = 6x + 4$.
- iii) If A, G, H are the A.M., G.M. and H.M. of two positive numbers respectively then $G = AH$

C) Fill in the following blanks.

[3 M]

- i) If $Z = 3i + 2$ then conjugate of $Z =$ _____.
- ii) The value of $\lim_{x \rightarrow 3} \left[\frac{\sqrt{x+6}}{x} \right]$ is _____.
- iv) P (4,7) and Q (2,-3) are two points, then equation of line PQ is _____.

Q 2. A) Attempt any two of the following questions

[6 M]

- i) There are 260 persons with a skin disorder. If 150 had been exposed to the chemical A, 74 to the chemical B, and 36 to the both chemicals A and B, Find the number of persons exposed to
 - a) Chemical A but not chemical B
 - b) Chemical B but not chemical A
 - c) Chemical A or chemical B
- ii) For a G.P. if $t_3 = 20$, $t_6 = 160$ Find S_7 .
- iii) $\lim_{y \rightarrow 2} \left[\frac{2-y}{\sqrt{3-y}-1} \right]$

B) Attempt any two of the following questions.

[8 M]

- i) If $f(x) = 2x^2 + 3$, $g(x) = 5x - 2$ Find a) $f \circ g(x)$ and b) $g \circ f(x)$
- ii) Line $y = mx + c$ passes through points A (2,1) and B(3,2). Determine m and c.
- iii) Solve the following equations using Cramer's rule.
 $x - y + z = 1$, $2x - y = 1$, $3x + 3y - 4z = 2$.

Q 3. A) Attempt any two of the following questions.

[6 M]

- A (2, 4) and B (5, 8), find the equation of the locus of the point P such that $PA^2 - PB^2 = 13$
- Find the value of k if the area of the triangle with vertices A (k, 3), B (-5, 7), C (-1, 4) is 4 sq. units.
- Evaluate $\lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{5^x + 3^x - 2^x - 1}{x} \right]$

B) Attempt any one of the following questions.

[4 M]

- For what values of a and b is the function continuous in its domain?

$$f(x) = \frac{x^2 - 4}{x - 2}, \text{ for } x < 2$$

$$= ax^2 - bx + 3, \text{ for } 2 \leq x < 3$$

$$= 2x - a + b, \text{ for } x \geq 3$$

- Express $\frac{2+i}{(3-i)(1+2i)}$ in the form of $a+bi$, where $a, b \in \mathbb{R}, i = \sqrt{-1}$. State the values of a and b.

C) Attempt any one of the following questions. (Activity)

[4 M]

$$i) \sum_{r=1}^n (3r^2 - 2r + 1)$$

$$= 3 \sum_{r=1}^n r^2 - 2 \sum_{r=1}^n r + \sum_{r=1}^n 1$$

$$= 3 \square - 2 \square + \square \text{ Write formula of } \sum_{r=1}^n r^2, \sum_{r=1}^n r \text{ and } \sum_{r=1}^n 1$$

$$\text{Ans} = \square \text{ Write final answer.}$$

- Find $\frac{dy}{dx}$ if $y = x^7 e^x$

Solution

$$\frac{dy}{dx} = \frac{d}{dx} (x^7 e^x)$$

$$= x^7 \frac{d}{dx} \square + \square \frac{d}{dx} (x^7)$$

$$= x^7 e^x + e^x \square$$

$$\therefore \text{Ans} = e^x x^6 \square$$

SECTION - II

Q.4.(A) Select and write the most appropriate answer from the given alternatives for each Sub-question: [6M]

- 1) Deciles divide the arranged data into _____ equal parts.
a) 9 b) 10 c) 5 d) 8
- 2) Total No. of three – digit numbers can be formed using the digits 2,3,4,5,6 if digits can be repeated is _____.
a) 125 b) 120 c) 300 d) 150
- 3) The measure of asymmetry is _____.
a) dispersion b) skewness c) kurtosis d) moments
- 4) The range of the correlation coefficient (r) is _____.
a) $-1 < r < 1$ b) $0 < r < 1$
c) $-1 \leq r \leq 1$ d) $-1 \leq r \leq 0$
- 5) The value of ${}^{15}C_4$ is _____.
a) 1366 b) 1365 c) 1300 d) 1350
- 6) The total number of permutations of Letter 'REPRESENT' is _____.
a) 30,240 b) 30,220 c) 30,235 d) 30,200

(B) State whether the following statements are true or false: [3M]

- 1) The value of standard deviation may be positive or negative.
- 2) If the right tail of frequency curve of a distribution is long , it is called negatively skewed distribution.
- 3) A correlation is a measure of association or relation between the two variables.

(C) Fill in the following blanks with appropriate words: [3m]

- 1) Partitioning is the procedure of dividing the data into _____ parts.
- 2) A measure of joint variation between the two variables is called _____.
- 3) The value of $(8-6)!$ is _____

Q.5. (A) Attempt any two of the following :

[6M]

1) Calculate D_6 and P_{85} for the following data:

79,82,36,38,51,72,68,70,64,63.

2) For a frequency distribution $Q_3 - Q_2 = 90$ and $Q_2 - Q_1 = 120$. Find SK_b .

3) Following data gives height in cm(X) and weight in kgs.(Y) of 20 boys. Prepare a bivariate frequency table taking class intervals 150-154, 155-159,,etc. for X and 35 - 39, 40 - 44, -----, etc. for Y. Also, find Marginal frequency distributions.

(152, 40), (160, 54), (163, 52), (150, 35), (154, 36), (160, 49),

(166, 54), (157, 38), (159, 43), (153, 48), (152, 41), (158, 51), (155, 44),

(156, 47), (156, 43), (166, 53), (160, 50), (151, 39), (153, 50), (158, 46) .

(B) Attempt any two of the following :

[8M]

1) Compute Variance and S.D.

X	1	3	5	7	9
Frequency	5	10	20	10	5

2) Two cards are drawn from a pack of 52 cards. Find the probability that

(a) Both are black. (b) Both are diamond (C) Both are ace cards (D) Both are face cards.

3) The longest side of a triangle is twice the shortest side and the third side is 2 cm longer than the shortest side. If the perimeter of the triangle is more than 166 cm then find the minimum length of the shortest side.

Q.6. (A) Attempt any two of the following:

[6M]

1) Find the Q.D. for the following data: 3, 16, 8, 15, 19, 11, 5, 17, 9, 5, 3.

2) Following table shows the classification of application for Secretarial and for sales positions according to gender. Calculate the value of χ^2 - statistic.

	Offered	Denied
Male	75	150
Female	25	50

3) Correlation coefficient between x and y is 0.3 and their covariance is 12. The variance of x is 9, find the standard deviation of y .

(B) Attempt any one of the following: [4M]

1) Find the graphical solution of the following system of linear inequation :

$$x - y \leq 0, 2x - y \geq -2$$

2) Find the number of ways of drawing 9 balls from a bag that has 6 red balls, 5 green balls, and 7 blue balls so that 3 balls of every colour are drawn.

(C) Attempt any one of the following : [4M]

1) Complete the activity:

$$\text{If } P(A) = \frac{1}{4}, P(B) = \frac{2}{5}, \text{ and } P(A \cup B) = \frac{1}{2}.$$

Solution: If $P(A \cup B) = P(A) + P(B) - P(A \cap B)$ then calculate:

$$\text{a) } P(A \cap B) = P(A) - \square \quad (\text{Write formula})$$

$$= \square \quad (\text{Write answer})$$

$$\text{b) } P(A' \cap B') = 1 - \square \quad (\text{Write formula})$$

$$= \square \quad (\text{Write answer})$$

2) Mr. Sarad purchased a laptop for Rs. 24,000 and sold it for Rs. 30,000. What was the profit percentage?

Solution:

Cost price of laptop = Rs. 24,000

Selling price of laptop = Rs. 30,000

$$\text{Profit} = \text{Selling price} - \square \quad (\text{Write formula})$$

$$= \square \quad (\text{Write answer})$$

$$\text{Percentage Profit} = \frac{\square}{\text{C.P.}} \times 100 \quad (\text{Write formula})$$

$$= \square \quad (\text{Write answer})$$

MLDC/FYJC/ANNE/270325/200-500/OCM/80

Q1 A) Select the correct option and rewrite the sentence.

05

1. Commerce is a branch of _____.
a) business b) industry c) trade
2. A business unit depends upon _____ for selling its output.
a) industry b) society c) employees
3. Management is _____.
a) dynamic b) static c) selective
4. Globalization is concerned with _____ market.
a) global b) local c) rural
5. MNC are powerful-----entities.
a) economical b) political c) social

B] Match the pairs

05

Group A	Group B
1. BHEL	a) special Legislature
2. Statutory corporation	b) 49% paid up capital by govt.
3. Departmental organisation	c) service motive
4. Private sector	d) Railway
5. Public sector	e) profit motive
	f) 51% paid up capital by govt.
	g) profit oriented
	h) operates globally
	i) sole Trading
	j) owned by government

Q1 C State whether the following statements are True or False (05)

- 1) Business is an economic activity.
- 2) Customers cannot bargain in one price shop.
- 3) Joint stock company can raise huge amount of capital.
- 4) Business is the product of different environmental factors.
- 5) New economic policy promoted the liberal economic policy

Q1 D Give one word/phrase/term: (05)

- 1) Buying and selling of goods against money or money's worth.
- 2) A retail shop which operates through branches.
- 3) One man show type of business organisation.
- 4) The art of getting things done through other.
- 5) Systematic body of knowledge.

Q2) Explain the following terms/ concepts (any 4)

08

- 1) Foreign trade
- 2) Letter of credit
- 3) KVIC
- 4) Managing committee
- 5) Self help group
- 6) Home Trade

Q3) Study the following case /situation and express your option (any 2) :-

06

1. Anand is selling goods to Japan. Kalpana is buying goods from USA whereas Ganesh is buying raw material from South Africa and after processing it, sells finished goods to Malaysia.

- 1) Who is exporter?
- 2) who is importer
- 3) what is Entrepot trade?

2. Arun completed his MBA and wants to start a small scale Industry. He is good at using technology. HE has very good business idea in mind and looking for a lender or investor.

- 1) Who is promoter or businessman in this case?
- 2) What is full form of SSI?
- 3) Suggest digital ways to find lender or investor for this initiative.

3. Mr. Ramnath is running business from last 30 years. This business is ancestral business of Mr. Ramnath. Karan and Rahul ,two sons of Mr. Ramnath are helping him along with their wives.

- 1) Find out types of business.
- 2) who is Ramnath?
- 3) What Karan & Rahul are called ?

Q4) Distinguish between the following (any 3)

12

1. General stores and speciality stores
2. Partnership firm and Joint Hindu family
3. Top level management and Middle level management
4. Government company and statutory corporation

Q5) Answer in brief . (any2):-

08

1. What are the feature of NABARD?
2. State any four feature of management
3. State any four merits of joint Hindu Family firm

Q6 Justify the following statements. (any2)

08

1. The liability of 'sole trader is unlimited.
2. Management is a group-oriented action
3. SIDBI acts as an institute for promotion of MSMEs
4. External factors of business environment are beyond control.

Q7 Attempt the following (any2)

10

1. Explain the feature of chain stores.
2. Explain the importance of business environment.
3. State the function of top-level management.

Q8. Answer the following (any1)

08

1. Explain the feature of partnership firm.
2. Explain Multinational corporation and its feature.

M20C/FYJC/AE/02425/200-500/SP/80

Q.1 Select the correct option and rewrite the sentences.

(5 marks)

1. Representative of shareholders are _____.

a. Directors

b. Employees

c. Servant

2. A company usually opens _____ account.

a. Current

b. Saving

c. Recurring

3. Indian partnership Act was passed in the year _____.

a. 1923

b. 1932

c. 1956

4. _____ can be a director.

a. An individual

b. A firm

c. A body corporate

5. _____ contains rules and regulation for internal management of the company.

a. AOA

b. MOA

c. ROC

B) Give one word.

(5 marks)

1. Primary document of a company which states aims and objectives of a company.

2. Audio-visual means of electronic communication.

3. A meeting of shareholders which is held once in the year.

4. It is an incomplete prospectus.

5. The person who signs the minutes of the meeting.

C) Find the odd one.

(5 marks)

1. Overdraft, Fixed deposit, Cash credit, Discounting of bill

2. Secretarius, scribae, ICSI, Chitnis

3. CIN, DIN, PAN, ROC

4. Paper, Margin, Typing, Courtesy

5. Shelf prospectus, Abridged prospectus, Article of Association, Red herring

D) State whether the following statements are True or False.

(5 marks)

1. Meetings are held only to review the progress of the company.

2. ROC is concerned with registration of companies

3. A joint stock company is voluntary association of person.

4. Minor can be the member of the company.

5. All companies need certification of incorporation.

Q.2 Explain the following: (ANY 4)

(8 Marks)

1. Fixed deposits

2. SEBI

3. Holding company

4. Agenda

5. Alternate director

6. Minutes

Q.3 Study the following case and express your opinion: (ANY 2) (6 marks)

1. A General meeting of public limited company is to be held. State the provision of quorum for-

- a. meeting of the company which has less than 1000 members
- b. meeting of the company which has more than 5000 members
- c. meeting of the company which has 2500 members

2. Kali VFX Ltd, was incorporated on 1st Jan 2019 as a public limited company

- a. How many minimum numbers of members must be there in this company?
- b. Can the members of this company sell its shares to outsiders
- c. How many maximum numbers of members can this company have?

3. A company plans to offer Right issues.

a. Which document must it send to its shareholders for offering the Right Issue?

b. Instead of Right Issue, if the company wants to issue shares to the public, which document must it issue for inviting the public to subscribe for it?

c. Name the document which is called as incomplete prospectus?

Q.4 Distinguish between: (ANY 3)

1. Current account and Saving account

(12)

- 2.Shareholders meeting and Board meeting
- 3.Ordinary resolution and Special resolution
- 4.MOA and AOA

Q.5 Answer in brief: (ANY 2) (8 marks)

- 1.Explain the different types of deposits.
- 2.What are the objectives of MCA.
- 3.State any four essentials of goods business letter.

Q.6 Justify the following statements:(ANY 2) (8 Marks)

- 1.Social media network is very useful to the business.
- 2.The secretary must correspond with the banks under certain circumstances.
- 3.The MCA was set up by central government to fulfil certain objectives.
- 4.Directors exercise their power and authorities collectively as a Board.

Q.7 Attempt the following: (ANY 2) (10 marks)

- 1.Write a letter to the director reminding him about the provision regarding absenteeism at the board meeting.
- 2.State the merits of written communication
- 3.Write a letter to bank for opening a current account.

Q.8 Answer the following: (ANY 1) (8 marks)

- 1. State the features of Partnership firm.
- 2. Write a letter to NCLT seeking extension to time of repay public deposits.

Subject Name – Sanskrit

प्रथमः विभागः - सुगमसंस्कृतम् (६)

प्र. १. अ) चिह्नानाम् अर्थं लिखत।

(३)

प्र. १. आ) व्यावहारिकशब्द-मञ्जूषायाः शब्दान् चित्वा उचित स्तंभे लिखत। (८तः ६)

(३)

आभूषणालयः	वस्त्रालयः	रूग्णालयः

(नासाभरणम्, स्वेदकः, केयूरम्, रूग्णः, मुक्ताहारः, शाटिका, उपचारपट्टिका, परिचारिका)

द्वितीयः विभागः - गद्यम् (१९)

प्र. २. अ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतीः कुरुत।

आसीत् राजा शूद्रको नाम। तस्य राज्ञः विदिशाभिधानां नगरी राजधान्यासीत्। एकदा प्रतिहारी राजानमब्रवीत्- देव, द्वारस्थिता काचित् कन्यका अन्येन केनचित् पुरुषेण सह पञ्जरस्थं शुकमादाय देवं विज्ञापयति, अहमिच्छामि देवदर्शनसुखमनुभवितुम्। एतदाकर्ण्य उपजातकुतूहलस्तु राजा, को दोषः, प्रवेशयताम् इत्यादिदेश। तदा प्रतिहारी तां कुमारीं प्रावेशयत्। सा कन्यका राजानं प्रणामात्। स पुरुषस्तं विहङ्गमादाय किञ्चिदुपसृत्य राज्ञे न्यवेदयत्, देव, विदितसकलशास्त्रः सकलभूतलरत्नभूतः अयं वैशम्पायनो नाम शुकः। तदयमात्मीयः क्रियताम्। एवं नरपतेः पुरो निधाय पञ्जरमुद्घाटयत्। उद्घाटिते स विहङ्गराजो राजानमुद्दिश्य राजस्तुतिपरमेकं श्लोकं पपाठ। राजा तं श्रुत्वा सज्जातविस्मयः प्रधानमात्यं कुमारपालितमब्रवीत्, श्रुता भवद्भिरस्य विहङ्गमस्य स्पष्टता वर्णोच्चारणे, स्वरे च मधुरता?

अवबोधनम्।

(३)

१. पूर्णवाक्येन उत्तरं लिखत।

राज्ञः नाम किम्?

२. वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं वा असत्यं लिखत।

वैशम्पायनो नाम शुकः मूढः आसीत्।

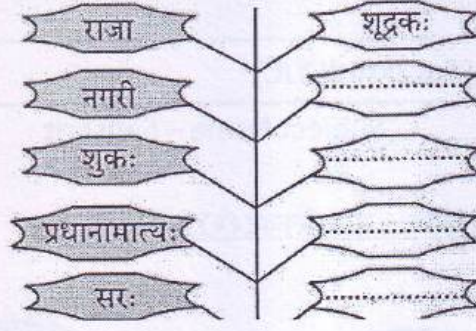
३. कः कं वदति।

“अहमिच्छामि देवदर्शनसुखमनुभवितुम्।”

❖ पृथक्करणम्

(२)

जालरेखाचित्रं पूरयत।

प्र. २. आ) गद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतयः कुरुत।

दुर्गापुरनगरे रामपालः शिवदासश्च द्वौ प्रमुखौ वणिजौ। प्रबलयोः तयोः वाणिज्ये महती स्पर्धा आसीत्। कदाचित् कश्चन युवा शिवदासमागतः। कार्यमग्नः शिवदासः किञ्चित् समयानन्तरं तं युवानं पृष्ठवान् “को भवान्? किमागमनकारणम्?” इति। तदा सः तरुणः उक्तवान् — “महोदय, मम नाम सौरभः। रामपालस्य कार्यालये कार्यं करोमि स्म। तत्र दीयमानं वेतनं न्यूनम् अपर्याप्तं वर्तते। तद् मया वारं वारं सूचितं, दर्शितं याचितमपि। परं ...। हं ... न कोऽपि लाभः। अतः भवतः कार्यालये वृत्तिः लभ्येत इति मत्वा तत् कार्यं त्यक्त्वा अत्रागतोऽस्मि।”

❖ अवबोधनम्।

(३)

१. कः कं वदति।

“को भवान्? किमागमनकारणम्?”

२. रेखाङ्कितं पदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत।

रामपालस्य कार्यालये कार्यं करोमि स्म।

३. पूर्णवाक्येन उत्तरत।

वृत्त्यर्थं सौरभः कं प्रति अगच्छत्?

❖ पृथक्करणम्

(२)

घटनाक्रमानुसारेण वाक्यानि पुनर्लिखत।

❖ शिवदासः सौरभस्य कार्यक्षेत्रं ज्ञातुम् ऐच्छत्।

❖ रामपालस्य कार्यालये सौरभः कार्यम् अकरोत्।

❖ अधिकवेतनेच्छया शिवदासं सौरभं प्रति अगच्छत्।

❖ तत्र अपर्याप्तं वेतनं प्राप्नोत् सः।

प्र. २. इ) माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत।

(४)

अस्ति देऊलाख्यो ग्रामः। तत्र राजसिंहः नाम राजपुत्रः वसति स्म। एकदा केनापि कार्येण

तस्य भार्या बुद्धिमती पुत्रद्वयोपेता पितृगृहं प्रति प्रस्थिता। मार्गे गहनकानने सा एकं व्याघ्रं ददर्श। सा

व्याघ्रमागच्छन्तं दृष्ट्वा धार्ष्ट्याचातुर्यमाश्रित्य पुत्रौ चपेटया प्रहृत्य जगाद- “कथमेकैकशो व्याघ्रभक्षणाय कलहं कुरुथः?

अयमेकस्तावद्विभज्य भुज्यताम्। पश्चात् अन्यो द्वितीयः कश्चिल्लक्ष्यते।” इति श्रुत्वा व्याघ्रमारी काचिदियमिति मत्वा व्याघ्रो

भयाकुलचित्तो पलायितः।

प्र. २. ई) माध्यमभाषया ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत। (२ तः १)

(५)

१. ते देवाः सर्वं सत्यम् अवदन् सर्वम् असुरा अनृतम्।

२. “देव महतीयं कथा, यदि कौतुकमाकर्ण्यताम्।”

तृतीयः विभागः - पद्यम् (११)

प्र. ३.अ) पद्यांशं पठित्वा निर्दिष्टाः कृतयः कुरुत।

यथा यथा च मांसं स्वमुत्कृत्यारोपयन्नृपः। तथा तथा तुलायां स कपोतोऽभ्यधिकोऽभवत्॥

ततः शरीरं सकलं तुलां राजाध्यरोपयत्। साधु साधु समं त्वेतद् दिव्या वागुदभूततः॥

इन्द्रधर्मो ततस्त्यक्त्वा रूपं श्येनकपोतयोः। तुष्टावक्षतदेहः तं राजानं चक्रतुः शिबिम्।

दत्त्वा चास्मै वरानन्यास्तावन्तर्धानमीयतुः॥

अवबोधनम्

(२)

१. पूर्णवाक्येन उत्तरत।

कौ राजानम् अक्षतदेहं चक्रतुः ?

२. वाक्यं पुनर्लिखित्वा सत्यं/असत्यं इति लिखत।

नृपः स्वं मांसम् उत्कृत्य तुलायाम् आरोपयत्।

❖ शब्दज्ञानम्।

(२)

१. गद्यांशतः समानार्थकशब्दौ चिनुत लिखत च।

देहः- नृपः-

२. गद्यांशतः पूर्वकालवाचक-अव्यये चिनुत लिखत च।

प्र. ३. आ) पद्यांशस्य अन्वयपूर्तिः कुरुत। अथवा माध्यमभाषया सरलार्थं लिखत।

(२)

सुखं शेते सत्यवक्ता सुखं शेते मितव्ययी।

हितभुक् मितभुक् चैव तथैव विजितेन्द्रियः॥

(... सुखं शेते। ... सुखं शेते। हितभुक् च एव (सुखं शेते) तथा एव (सुखं शेते)।)

प्र. ३. इ) माध्यमभाषया ससन्दर्भं स्पष्टीकुरुत। (२ तः १)

(५)

१. षोढा पृथग्विपरिणमते मधुरादिभेदेन।

२. मायाकपोतवपुषं धर्ममन्वपतद् द्रुतम्।

चतुर्थविभागः - भाषाभ्यासः (१२)

प्र. ४. अधोनिर्दिष्टाः कृतयः कुरुत। (५ तः ४)

अ.) नाम-सर्वनामतालिकां पूरयत। (८ तः ६)

(३)

रूपम्	प्रातिपदिकम्	अन्तः	लिङ्गम्	विभक्तिः	वचनम्
याचनया		आकारान्तं	स्त्रीलिङ्गम्		एकवचनम्
भगवान्	भगवत्		पुल्लिङ्गम्		एकवचनम्
पितुः	पितृ	ऋकारान्तं		पञ्चमी	
मया		xxxxxxxxxx	त्रिषु लिङ्गेषु समानम्		एकवचनम्

आ) समासतालिकां पूरयत। (४ तः ३)

(३)

सामासिकशब्दः	सामासिकविग्रहः	समासनाम
--------------	----------------	---------

अक्षमः		नञ्त्तुषः
सवेगः	वेगेन सह	
लघुरूपः	लघु रूपं यस्य सः	
षट्पदपिपीलिकाः	 ६	इतरेतरद्वन्द्वः

इ) तद्धित-कृदन्तानां तालिकां पूरतयत। (८ तः ६)

(३)

तद्धितम्	कृदन्तम्

(दिव्या, महत्त्वम्, गच्छन्, सर्वशः, नयनीयः, लब्धः, वार्षिकम्, बुद्धिमती)

ई) सन्धिः (८ तः ६)

(३)

१. तदेव = . . . +।
२. कर्मण्येव = . . . + एव।
३. निराशोऽहम् = . . . +।
४. राजाभूत् = राजा +।
५. लोडयेच्च = . . . + च।
६. दत्तश्च = दत्तः +।

उ) सूचनानुसारं परिवर्तनं कुरुत। (४ तः ३)

(३)

१. मनुजः उपकारान् स्मरेत्। बहुवचने परिवर्तयत।
२. सः तरुणः उक्तवान्। (वचनपरिवर्तनं कुरुत।)
३. सौरभः शिवदासाय अकथयत्। (स्म योजयत।)
४. सा एकं व्याघ्रं ददर्श। (लङ्लकारे परिवर्तयत।)

पञ्चमः विभागः- लेखनकौशलम् (१३)

प्र. ५. अ) मञ्जूषातः उचितशब्दान् चित्वा चित्रपटवर्णनस्य रिक्तस्थानानि पूरयत।

(१०)

गतसप्ताहे एकः दृष्टः। तस्य नाम इति। एतस्मिन् श्रद्धा कपूर महोदया प्रमुखा नायिका। राजकुमाररावमहोदयः प्रमुखः च। एकस्मिन् ग्रामे स्त्री इति एका पूजासमये रात्रौ आगत्य पुरुषाणाम् अपहरणं करोति। एतस्मिन् समये भयकारिध्वनिः जायते। तस्याः निवारणार्थं जनाः द्वारे 'ओ स्त्री कल आना' इति वाक्यं लिखन्ति। अन्ते या चित्रपटस्य एव खलनायिका नाम स्त्री इति दिग्दर्शकः सूचयति। चित्रपटस्य अधिकं गूढं निर्मान्ति। गीतानि अपि गेयानि च सन्ति। प्रायः सर्वेभ्यः एषः चित्रपटः रोचते यतः तस्य गूढः अनाकलनीयः वर्तते।

(भयपटः, रम्याणि, अभिनेता, नायिका, चित्रपटे, पार्श्वे, स्त्री, निशाटा, संवादाः, अन्तर्पर्यन्तं)

आ) निम्नलिखितानि अव्ययानि उपयुज्य वाक्यानि लिखत। (५ तः ३)

(३)

१. कृते २. नमः ३. विना ४. सह ५. ऋते

षष्ठ विभाग: - साहित्यपरिचय: -साहित्यविशेष: च । (१४)

प्र. ६ अ) उचितं विकल्पं चित्वा वाक्यं पुनर्लिखत।

(१०)

१. ग्रन्थेषु सरमापणि कथा उपलभ्यते।
(ब्राह्मण, उपनिषद्, पञ्चतन्त्र)
२. पेटिकावत् रचना वैशिष्ट्यम्।
(ऋक्कथानां, पञ्चतन्त्रस्य, हर्षचरितस्य)
३. गद्यकथावाङ्मयस्य उद्गमः।
(ब्राह्मणवाङ्मये, उपनिषदवाङ्मये, पुराणवाङ्मये)
४. सर्वथा कल्पिता।
(ऋक्, कथा, आख्यायिका)
५. नाम व्युत्पत्तिशास्त्रम्।
(निरुक्तम्, कल्पः, व्याकरणम्)
६. लोककथासु प्रधानः रसः।
(रौद्रः, अद्भुतः, हास्यः)
७. भगवतः बुद्धस्य पूर्वजन्मनां कथाः नामि ग्रन्थे आगताः।
(कथासरित्सागरनाम्नि, दशकुमारचरितनाम्नि, जातककथाः)
८. नाम कवीनां निकषम् इति उच्यते।
(काव्यलेखनम्, गद्यलेखनम्, कथालेखनम्)
९. गद्यपद्यमयं काव्यं नाम।
(चम्पूकाव्यम्, विलोमकाव्यम्, आदिकाव्यम्)
१०. रामायणस्य कर्ता आदिकविः।
(व्यासः, वाल्मीकिः, नारायणः)

आ) मेलनं कुरुत।

(४)

अ गणः	ब गणः
१. बुद्धचरितम्	ऐतिहासिककाव्यम्
२. राजतरङ्गिणी	अश्वघोषः
३. दशकुमारचरितम्	ऋग्वेदः
४. निसर्गस्तुतिः	दण्डी

सप्तमः विभागः - अपठितगद्यांशः । (५)

प्र. ७. गद्यांशस्य माध्यमभाषया अनुवादं कुरुत।

राधा इति मम जनन्याः नामधेयम्। सा प्रातःकाले उत्तिष्ठति। सा अस्माकम् कृते भोजनम् पचति। सा गृहम् स्वच्छम् रक्षति। सा नित्यम् आपणात् नवानि शाकानि आनयति। सा मम अध्ययने साहाय्यम् करोति। सा सदैव कार्यरता। सा सदया वत्सला च। सा सर्वदा प्रसन्ना। अहम् मम जनन्याम् अतीव स्निह्यामि।

-----XXX-----